Anul VII (XV) Nr. 3

8 pagini 800 Lei

Timișoara, Martie 1946

VREREA

Apare la sfârșitul fiecărei luni.

Director:
ION STOIA-UDREA

Direcția: Timișoara III. Str. Doja 12
Redacția: I., Str. Telbisz 2.
Administrația: I., Str. Lonovici 2.

TELEFOANE:
Direcția: 45—25 Redacția și Tipografia 50—03

Abonamente: 7000 Lei anual. Pentru instituții și întreprinderi 50000 Lei

Corectări istorice

de Ion Stoia-Udrea

Azi nimeni nu mai contestă necesitatea unei revizuiri generale a întregii istorii, așa cum am cunoscut-o și am învățat-o până acum. S'au strecurat atâtea greșeli, atâtea omiteri, voite sau de bună credință, dar cari au constituit totatâtea falsificări ale istoriei, încât azi, pentru a putea ajunge la fața adevărată a lucrurilor, trebue să încercăm o revizuire generală a întregului material.

In special istoria Banatului a avut darul să se bucure de cele mai felurite, și în acelaș timp mai false, prezentări. Tocmai de aceea aici este mai mult de revizuit, de corectat.

In general istoria Banatului, așa cum este cunoscută până în prezent, necesită o serie întreagă de revizuiri . fundamentale chiar Și nu este vorba de erorile strecurate, cu sau fără bună știință, de șovinismul istoricilor diferitelor națiuni, cari s'au străduit fiecare să-și stabilească un drept istoric asupra acestui pământ. Aceste greșeli sunt cele mai neglijabile, de cele mai multe ori sunt așa de străvezii, încât la cea mai ușoară critică se destramă. Cu totul altunde și din alt punct de vedere sunt necesare revizuirile istoriei acestor ținuturi.

S'au iscat, de exemplu: nenumărate discuții în jurul originei etnice a comitelui timișan din jumătatea a doua a sec. XV-lea, Paulus de Kenys, sau cum i-se spune deobicei în istoriografia românească: Paul Chinezul. Istoria oficială ne-a păstrat într'ânsul o măreață figură de erou al Creștinismului, de vajnic și nobil apărător al hotarelor împotriva Semilunei. Și azi încă, după atâția ani, îmi mai cearcă imaginația povestirea, de atâtea ori repetată în școală, a acelei memorabile scene de pe Câmpul Pânii, când seara, după bătălia câștigată, în mijlocul vitejilor săi Paul Chinezul dansează, ținând câte un leș turcesc sub fiecare braț și unul în dinți! (Poate că se stabilea mai ușor originea etnică a eroului, dacă se cerceta, că oare acel frumos și memorabil dans canibalic fost-a jucat pe melodia unui „prăloc", a unui „csárdás", sau a unui „colo"!).

Intr'adevăr Paulus de Kenys a avut câteva succese împotriva turcilor. Dar pentru aceia istoria oficială nu a fost deloc scutită de a nu mai prezenta și reversul medaliei. Nu trebuia să uite să ne spună că eroul de pe Câmpul Pânii în viața de toate zilele a fost unul dintre cei mai odioși satrapi provinciali, care prin lăcomia și cruzimea sa a umplut de groază întreagă populația de jos a ținuturilor timișene. Mai ales după moartea regelui Mathias, ne mai având a se teme de urmașul acestuia atât de slab, a despoiat fără milă pe toți, până unde a putut ajunge, a strivit brutal pe toți supușii, a impus păturei de jos biruri noi, samavolnice, pe cari le încasa pentru sine adesea prin cele mai crâncene constrângeri, prin schingiuiri, răstigniri, trageri în țeapă și arderi pe rug.

Itoria oficială a uitat să ne spună aceste lucruri și poate că o atare înfățisare amănunțită a personalității adevărate a eroului nu era de mai puțin interes, ca stabilirea originei lui etnice.

*

I

S'a crezut în general și cei mai mulți înclină să creadă și astăzi, că dominația turcească în Banat a avut caracterul unui cataclism permanentizat timp de un secol și jumătate. Din punctul de vedere al vechei istoriografii nici nu este nefondată această afirmație, dar însuși punctul de vedere al acestei istoriografii bănățene este fals, căci ea vede istoria acestui ținut numai în funcție de o singură stare socială, aceea a nobilimei. Pentru vechea istoriografie istoria Banatului se confundă până la o anumită epocă cu istoria nobilimei bănățene, ori pentru această nobilime, fie de origină maghiară sau română, stăpânirea turcească a însemnat un dezastru definitiv. In momentul când steagurile cu semilună se înalță fluturând pe meterezele Timișorii și istoria acestei nobilimi se încheie odată pentru totdeauna.

Ici-colo acțiuni răzlețe, cum a fost și aceea rela 1594 sub conducerea Vlădicului Todor și Doțian, mai întotdeauna puse la cale de principii ardealului, stăpâni o vreme lungă și ai rămășițelor vechiului Banat al Severinului, mai încearcă să readucă și să mențină câtva vreme la suprafață această stare nobiliară. Mai ales nobilimea valahă, din părțile estice, o vreme ferite de ocupația turcească, reușește să reziste ceva mai mult, sprijinită de principii transilvani, uneori, nu întotdeauna și niciodată suficient, cu toate că această nobilime vreme lungă a stat aproape singură de gardă la centura Ardealului, spre marginile turcești. Dealtfel acesta a fost și rostul ei istoric: să fie strajă la poarta Europei Centrale în fața expansiunei otomane. Imprejurările locului și ale vremilor i-a hărăzit aceasta cu adevărat mare misiune. Și-a îndeplinit-o frumos și demn, fără laudă și fără cârtire, așa cum s'a cuvenit. Căpitani mari, cu nume departesunătoare, au venit aci de au dat lupte vestite, rămase de pomină în istorie. Niciodată steagurile nobilimei valahe dunărene nu au lipsit din aceste lupte. Iar când, învingători sau învinși, marii capitani au încheiat războiul, numele lor și al oștilor lor au trecut deadreptul în istorie. Nu și al nobilimei valahe. Pe aceasta cronicele o uită consecvent. Poate fiindcă din rândurile ei nu țipă nume sonore.

Poate fiindcă ea nicicând nu a încheiat războiul. Deaceia și lupta ei, — nu luptele, — căci una singură a fost, trăgănată peste patru veacuri, — a rămas până la capăt tăcută și anonimă, și tocmai prin aceasta cu atât mai măreață. Cum a trăit și a luptat, așa a și murit, fără gălăgie în istorie. Cu cât a crescut și înaintat puterea musulmană, cu atât s'a împuținat și nobilimea valahă. Nu a cedat. S'a irosit acolo pe locul ei, sat cu sat, district cu district. Cu căderea ultimului bastion, s'a pecetluit pentru totdeauna existența ei. Armatele de cucerire ale lui Eugen de Savoya doar amintirea i-o mai găsesc aci.

*

Odată cu transformarea Banatului în pașalîc turcesc, se curmă toate privilegiile de clasă. Nu mai există nici nobil, nici iobag. Toți sunt pe aceeași treaptă, supuși necredincioși ai Sultanului, „raiale". Pământul este al Sultanului, care îl dăruiește cui vrea el. Pentru nobilime desigur că acest lucru înseamnă un cataclism, dar nici pe departe nu are aceiași însemnătate pentru iobag. El schimbă doar stăpânul și rămâne de văzut dacă cel nou este mai insuportabil decât cel vechiu.

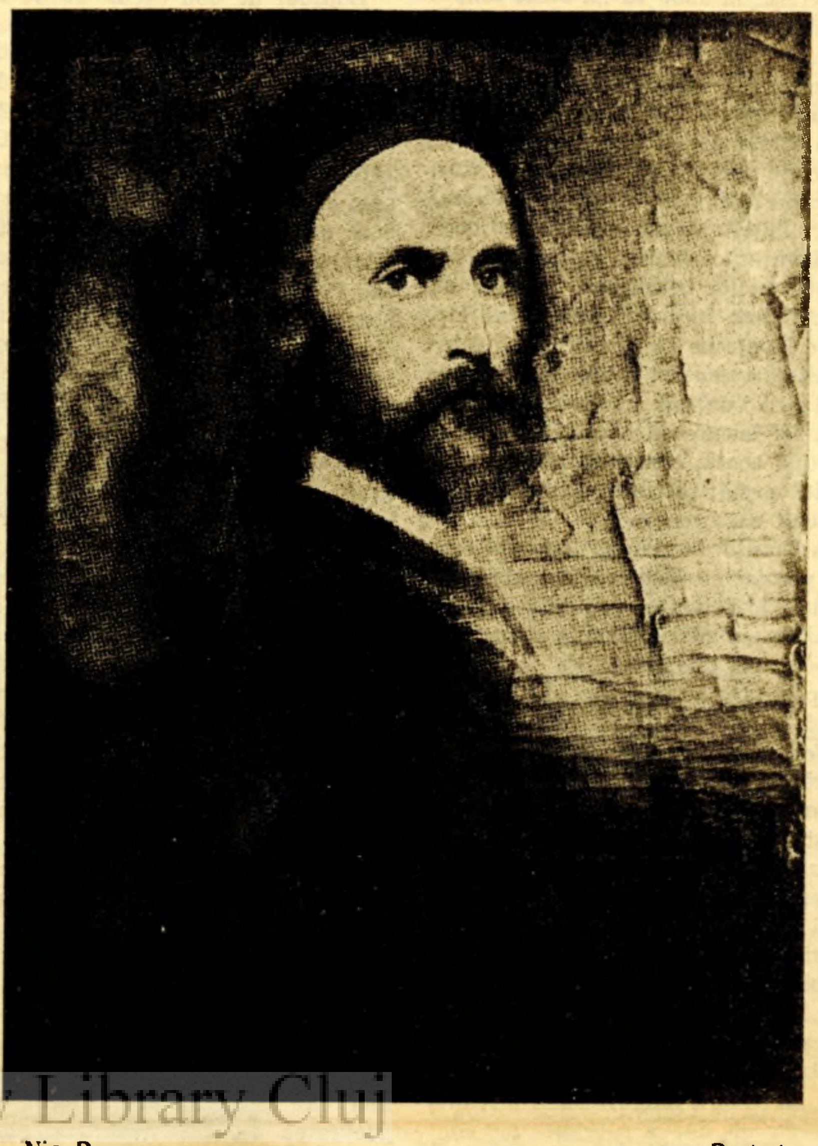
Turcii nici la ei acasă nu au o ierarhie rigidă a stărilor sociale, nu au clase sociale ermetic izolate și diferențiate. Singurul reprezentant al lui Mohamed este Sultanul, de aci încolo toți sunt egali în fața lui și a lui Allah. Nimic nu-l împiedică, nici o lege sau convenție socială nu se opune, ca un oarecare sdrențuros cămilar din Anatolia să nu conducă, într'o bună zi, și armata Sultanului, ca mare vizir, împotriva nu știu cărui preanobil și preasfânt rege din Europa, și dacă Allah nu e împotrivă, să-l și bată pe acesta. Toți musulmanii imperiului sunt supușii Sultanului, de aci încolo ei sunt cu toții oameni liberi, și nici un fel de drept ereditar nu poate da nimănui privilegii în plus. Și aceasta într'o vreme când în cele mai multe state creștine ale Europei dreptul iobagului creștin de a se muta de la un stăpân la altul era ceva foarte iluzoriu.

Nobilimea pleacă, se refugiază parte în Ungaria, parte în Ardeal, irosindu-se cu vremea. Dar iobăgimea, marea masă a plugarilor legați de pământ, rămâne pe loc și de data asta, ca de atâtea ori încă în istoria acestei provincii. Situația ei nu poate să devină mult mai rea ca până aci. Este adevărat că în prima epocă de frământări și nesiguranță, care caracterizează începutul stăpânirei turcești aci, hărțuelile nobilimii, care încearcă să-și recâștige prin luptă posesiunile, veșnicul dute-vino al armatelor turcești, creiază o stare de instabilitate, de continuă primejdie și de aservire oricărui puternic al momentului, în rândurile țărănimii, și prădarea, incendierea, pustiirea satelor nu sunt lucruri rari. (Dar iarăși nu trebuie să uităm că aceste lucruri nu sunt tocmai neobișnuite nici în epoca precedentă, când nobilii în dușmănie nu prea se sfiau să-și încalce reciproc moșiile, ceiace nu trecea fără obligatoriile incendieri de sate.) Dar din momentul când stăpânirea turcească se simte consolidată în Banat și administrația începe să funcționeze în mod normal, situația țărănimei se îmbunătățește pe zi ce trece. Birurile nu sunt nici mai mari și nici mai insuportabile ca înainte. Aduc chiar o simțitoare ușurare în această privință sistemele de răscumpărare a birurilor introduse de spăhii și arendași, pentru o mai ușoară administrare a moșiilor lor, sisteme prin cari locuitorii unui sat își răscumpărau cu o sumă globală nu numai îndatoririle lor față de spăhia respectiv, ci mai târziu și diverse alte taxe și chiar impozitele. In felul acesta țărănimea a scăpat de contactul prea des și direct cu proprietarul moșiei (de drept numai posesorul, căci proprietatea era a Sultanului) și în acelaș timp a obținut o formă mai puțin aspră a sistemului de încasare a diferitelor biruri. Să nu uităm apoi că în acea epocă în Banat populația este foarte rărită, se simte lipsa brațelor de muncă, ceiace impune stăpânirei aplicarea unui regim cât mai omenesc raialelor.

In jumătatea a doua a sec. XVII-lea turcii încep să-și dea seama din ce în ce mai mult de importanța ținutului închepturat de cele trei ape,

(Continuare la pagina 7).

Vechii maeștri bănățeni

Nic. Popescu — Portret

Constantin Simonov

de Alexandru Jebeleanu

Romanele rusești de azi numai sunt străbătute de frământările sufletești, cari caracterizează eroii lui Dostoewski și nici de problemele care preocupau pe Tolstoi. Atitudinea de azi a eroilor din romanele sovietice este a unor oameni regăsiți. Oameni hotorâți, care știu ce vor și cunosc drumul pe care-l urmează. Fie că-și apără patria, fie că își apără ideologia, ochiul lor nu este îndreptat înlăuntru ci în afară. Durerile oamenilor în mijlocul cărora trăesc sunt și ale lor, sentimentele și gândurile se împletesc, inima bate în acelaș ritm. Numai dragostea se strecoară, ca un firicel de lumină în sufletul lor, îndemnându-i să-și trăiască singuri chemările și neliniștile. Dragostea însă, nu-i absoarbe cu totul dela celălalte preocupări, ci, s'ar putea spune, are rolul unui parfum întăritor, care le mărește elanul și puterea de muncă.

Constantin Simonov este unul dintre cei mai populari scriitori de azi din Uniunea Sovietică. S'a născut la Leningrad și și-a plimbat copilăria dealungul malurilor Nevei, pe care le-a cântat atât de minunat marele poet rus Pușkin.

Primele tresăriri literare s'au manifestat la vârsta de 19 ani. A început să scrie versuri. Pe vremea aceea Constantin Simonov lucra la o uzină. Tânărul scriitor a atras atenția cercurilor literare din Leningrad și fu trimis să învețe la Institutul de Literatură din Moscova.

Primul mare succes al scritorului Constantin Simonov a fost în dramă. După publicarea piesei „Flăcăul din orașul nostru", tânărul dramaturg, care abia împlinise vârsta de 25 ani, este primit în Uniunea Scriitorilor Sovietici. Deatunci, talentul literar al lui Constantin Simonov începe să fie cunoscut și apreciat în Uniunea Sovietică. Scrisul lui s'a desvoltat cu deosebire în timpul războiului. Constantin Simonov a scris piesele: „Oameni ruși", „Așa va fi", „Sub castani" și romanele: „Zile și nopți", „Omul mândru", versuri, povestiri și schițe literare. Interesante sunt volumele cu reportagii de războiu, care poartă titlul: „Dela marea Barentz până la Marea Neagră". A fost distins de două ori cu premiul „Stalin", care se acordă numai pentru cele mai de seamă realizări pe târâmul științei, literaturii, artei sau tehnicii, și a fost de multe ori decorat cu ordine și medalii.

Psihologia eroilor din romanele și piesele lui Constantin Simonov nu este în nici o parte complexă. Pana scriitorului sovietic nu se oprește la analizarea stărilor sufletești și nu scoate niciodată în relief problemele interioare. Ochiul Scritorului alunecă peste oameni, oameni așa cum se manifestă în afară, cu sentimente comune și obișnuite.

Paginile lui Simonov îți dau impresia scritorului ajuns la maturitate, dealtfel o caracteristică a literaturii rusește de azi. Peste experiențele literaturii epice, ajunsă la autorul lui Swann, Marcel Proust, care în peste 3000 de pagini, dă o infinitate de peisagii, redă o sută de personagii de proporții vaste, literatura sovietică îți pare o revenire la omul simplu de totdeauna, care își iubește patria și are, natural, o iubită, cu care visează o viață fericită.

Romanul lui Constantin Simonov nu se poate asemana cu romanul tip clasic, unde autorul își alege un erou sau doi, care devin axa întregei povestiri. Tot romanul se desfășoară în jurul eroului central, iar

(Continuare la pag. 4)

Poezia franceză în fața lumii

de Paul Eluard

Nu e decât o neînsemnată diferență între ceeace scriam înainte de război, și ceeace aș putea scrie astăzi. Adică, exact atâta diferență, câtă poate cuprinde partea de judecată, de înțelegere și, poate, de energie, câștigate în decursul timpului. Nu sunt nici mai bătrân, nici mai înțelept, am trecut prin încercări și voi mai trece, dar îmi voi păstra nestrămutată hotărîrea de a ține piept oricărei contradicții.

Scriam în 1936 că „a sosit timpul când toți poeții au dreptul și datoria de a arăta cât de adânc au pătruns ei în viața celorlalți oameni, în viața comună... Ori, poezia adevărată este cuprinsă în tot ce liberează omul de acest fapt înspăimântător, purtând semnele morții, care-l împinge împotriva semenilor săi. Poeții au învățat cântecele de revoltă din gura maselor în mizerie și fără să descurajeze încercau, la rândul lor, să le învețe pe ale lor. Puțin îi interesau sarcasmele; aveau acum siguranța că vorbind, ei vorbesc pentru toți. Își însușiseră conștiința lor."

După aceea, conștința poeților devenită armă, tortura și moartea au înlocuit sarcasmele.

In Franța în timpul ocupației sensul poeziei nu lăsa nici o umbră de' îndoială în privința scopului pe care-l urmărea: a găsi, pentru a putea lovi în ocupant, libertatea de expresie. De peste tot se aud voci cari își răspund, cari cântă pentru a acoperi astfel murmurul greoi al fiarei, pentrucă cei vii să triumfe, pentruca să dipară rușinea. Să cânte, să lupte, să strige, să se bată și să se salveze. Poezia ia drumul maquis-ului. Nu se putea juca mult timp cu cuvintele, fără a risca.

Știu că poeții au fost totdeauna considerați ca oameni cari au cunoscut, într'un fel sau altul, nefericirea. Adesea se uită, însă, că ei au suferit pentru alții și nu prin alții. Dezolatele lor iubiri, singurătatea lor, disperarea lor, dar și speranța lor simbolizează descurajarea și speranța totodată, a tuturor oamenilor dintr'o lume imperfectă. Iar ce bun să-și cânte tristețea sau încrederea, dacă ființa sa întreagă nu este angajată în acest cântec, cu riscul, chiar, al vieții sale? Poetul trebuie să aibe, până la limita sensului, și-a expresiei curajul să vorbească pentru toți cei ce tac. A spune tot e legea sa morală. Să-l ascultăm pe Baudelaire: „Poetul se bucură de neasemuitul privilegiu de a fi, după plac el însuși, sau ori care altul." Să-l ascultăm pe Rimbaud: „Eu însumi sunt altul". Baudelaire, Nerval, Rimbaud au riscat totul, au pierdut totul. Ca cea mai mare parte dintre oameni, ei au suferit și au sfârșit-o rău. Ei au împărtășit viața mizerabilă ca și moartea nu mai puțin mizerabilă a altora. Erau nevinovați, de o nevinovăție activă. Dar, această nevinovăție ei o voiau molipsitoare. Poezia li-se părea a avea drept scop adevărul practic. Ei credeau, împreună cu Novalis, că ea constitue modul cel mai natural de a influența spiritul omenesc. Au cunoscut nevinovăția lui Federico Garcia Lorca, pe care l-au împușcat într'un cimitir, aceea a lui Saint-Pol-Roux, care, la 80 de ani a asistat, înainte de a fi asasinat, la supliciul fiicei sale, botezată Divina; au cunoscut minunata gentileță, geniul lui Max Jacob, mâinile și generozitatea lui Robert Desnos, pe care naziștii l-au expus timp de patruzeci și opt de ore, gol, legat de butuc, pe Desnos, care „ura războiul" și care și-a dat întâlnire cu cei din Rezistență din lumea întreagă pe Pont-au-Change și cărora le dădea bineţe:

Bonjour quand meme et bonjur pour demain!

Bonjour de bon coeur et de tout notre sang!

Voi mai revedea vreodată pe Pierre Unik, Jaques Grou-Radenez, Dominique Corticchiato, Benjamin Fondane, care spunea că „a numărat pe toți cei ce cred în om și în frumoșii ochi ai bunătății". Mă gândesc la eroii cari nu s-au mai întors: André Chenneviere, Sylvain, Itkine, Georges Politzer, Lucien Legros, Louis Mandin, Mathias Lübeck, Benjamin Cremieux, Guy Mocquet Solomon, Maurice Ténine, Robert Blache, Serge Meyer, Victor Basch, Roger Bernard, Pierre Walter și Damichel, și Fironneau și Pitard, și Dudach, și atâția alții, bărbați, femei, fără număr, cari au întreținut flacăra franceză, măreția umană. Fost-au ei toți poeți? Lupta lor a fost luptă de poeți. N'a fost poet Valentin Feldman care a strigat călăilor în față: „Imbecili, pentru voi mori? N'a fost poet Gabriel Péri, care-și termina ultima scrisoare cu cuvintele: „Plec să pregătesc viitorul, ce se apropie surâzător"? și Jaques Decour, care în ajunul „München"-ului scria: „Tari în fața acestei încercări, nu sunt acei cari se cred. Tari sunt acei cari iubesc dragostea mai presus de orice. A sosit momentul să ne amintim de dragoste. Am iubit vreodată îndeajuns? Petrecutu-ne-am câteva ore din zi ca să simțim încântarea de a fi în apropierea celorlalți oameni, de a fi fericiți împreună, de a simți prețul apropierii, greutatea și valoarea mâinilor, a ochilor, a trupului? Știut-am să cultivăm tandrețea? E timpul, înainte de a dispărea fără nădejde în adâncuri, să fim în întregime și definitiv, în acelaș timp dragoste, tandrețe, prietenie, pentrucă totul în afară de acesta e nimic. Să jurăm că niciodată gândul nu ne va fi decât la dragoste, să ne deschidem sufletul și mâinile, să privim totul cu ochi buni, să strângem la piept tot ce iubim, să mergem fără ură, strălucind de tandrețe!"

Toți aveau și se foloseau de un cap și de o inimă: un cap simților, o inimă dreaptă. O imensă baricadă se ridica pentru a bara drumul fascismului și barbariei. Onoarea poeților a fost de a se găsi pe această baricadă. „Poezia trebuie să fie a tuturora, nu numai a unuia". Pe străzile Parisului, pe baricadele din August 1944, în închisori ca și în maquis sau pe front, luptătorii francezi au opus barbariilor o privire atât de teribil lucidă, atât de teribil purtătoare de inspirată lumină, ca și aceea a poetului inspirat. O privire răsfrântă ca'ntr'o oglindă în ochii celor eliberați. Disperarea, poetului consta în a nu-și putea realiza visul, de a se face înțeles de toți, de a găsi un ecou în inimile tuturor oamenilor. Ei știau că poezia nu e carne și sânge, decât dacă e reciprocă. Ei știu, și acesta e motivul pentru care ei iau aspect de revoluționari, că această reciprocitate îndeplinește în întregime, și permanent funcțiunea de egalizare a fericirii materiale dintre oameni. Și egalitatea în fericire îi ridică spre înălțimi, despre care nu putem avea decât șubrede noțiuni. Dar am ajuns să știm că această stare de fericire nu este de neatins.

Poeții au ajuns să înțeleagă că toți oamenii pot avea, întocmai ca și ei, gustul pasionat al frumosului, al frumuseții fără margini, constatând în perfecțiunea a tot ce este mai viu, singurul schimb posibil între bucuriile omenești, singura dragoste. Ei nu mai acceptă să fie înșelați de minciuna care tinde să ridice bariere între oameni, să-i împartă în felii inegale, să-i întristeze, să-i perverteasă.

Noi avem drept steag un mănunchi de cuvinte de ordine cari unesc în comun oamenii. Le-am însușit nădejdile, și ei pe-ale noastre. „Altădată, scrie Feuerbach, gândirea constituia pentru mine un scop, astăzi viața mi-a devenit un scop pentru gândire." Timp de patru ani poporul francez a luptat împotriva ipocriziei și cruzimii. Dar nici o clipă nu ne-am pierdut nădejdea în om, nici o clipă nu ne-am pierdut nădejdea în liberarea celor oprimați și în nimicirea opresorilor. Libertatea nu și-a părăsit citadela sa, Franța. Apărătorii săi, fie că erau întemnițați, torturați, masacrați, fie că luptau în umbră, purtau în inimă aceeași furie, și aceeași speranță, proectată în eternitate. Nimeni nu mai spunea Eu, ci Noi. Aceasta a fost și aceasta va rămâne onoarea poeților, de a se fi exprimat: Noi, oamenii, cei cari am luptat pentru toți cari au refuzat să trăiască în josnicie.

Sfidată, poezia a ajuns în răstimpul acestor patru ani, că ea s'a confundat cu dragostea de libertate. Ea se va confunda mâine, pentru toți oamenii, cu dragostea de viață.

După „Ecrits de France" 1, în românește de i. a. m.

Catul Bogdan — Peisaj bucureștean

Ea...

de Ion Bănuță

Ea, o primăvară în surâs,
chip profilat pe cer de peruzea
eu, frunziș de gânduri albe
prinse'n freamătul cireșilor de nea.

Ea, o primăvară în surâs!
lunecăm halucinant pe colțuri de talaz;
curg pe fluviul terestru doruri în buchet
flori noui bătute în topaz.

Ea, o primăvară în surâs,
nopțile o'ngân cu somnu'n șoapte
iar, de zorile s'aprind în gene
e tot noapte, adâncă noapte!...

Ea, o primăvară în surâs!
cristal de-i joacă'ntre pleoape
l-adun într'un potir de argint
desprins din tremur greu de ape.

Ea, o primăvară în surâs,
flori de mirt ascunde 'n sân
o, cine n'ar vroi :o — aproape
s'o mistue în foc păgân.

Ea, o primăvară în surâs,
chip profilat pe cer de peruzea
eu, frunziș de gânduri albe
ce-o chem în foșnetul cotidian pe Ea!

Reîntoarcerea din deportare

de Guarreschi

Astăzi, profitând de ziua de sărbătoare, m'am gândit la prima mea întâlnire cu domnișoara Carlotta și amintirea m'a emoționat mult.

Am călătorit multe zile, lungi, printr'o țară streină, unde bătrâni, femei și copii se aplecau să adune cărămizi și să cârpească poduri și soldații negrii, opriți în gări sau la passagele de nivel, ne salutau toți surâzând și chemându-ne „paisa", și nu se înțelegea bine unde ne aflam, când am început să întâlnim gări deserte în întregime, case dărâmate, fără suflare vie care să foiască în jurul lor. Și lumea din satele încă vii ne privea cu indiferență, ori ne întorcea spatele, și atunci am înțeles că sosisem în Italia.

De câteva zile nu ne-au dat de mâncare și către orele zece seara, binefacerea preoților ne-a dăruit o ceașcă de supă, o pânișoară și un măr, explicându-ne că toate lucrurile au fost adunate dela familiile noastre: și aceasta ne emoționă, căci această însemna că familiile noastre nu ne-au uitat.

A doua zi, la Pescantina, binefacerea particulară ne-a scos din vagoanele de vite și ne-a îmbarcat pe un camion; dar, înainte, guvernul ne anticipă patru sute lire de cap și cincisute la cei ce trebuiau să ajungă până la Trapani sau la Calascibetta. Și această faptă ne-a emoționat de asemenea, deoarece însemna înainte de toate că există un guvern, în al doilea rând că acest guvern nu ignora existența noastră, și însfârșit că ținea cont de diversele nevoi ale fiecăruia și că nu ne considera ca pe o massă fără nume, tot atâtea capete de vite de transportat dela o pășune la alta — cum ne-au considerat liberatorii.

Astfel cu toți acești gologani, puteam cumpăra ceeace vroiam și m'am gândit să duc zaharicale copiilor mei. Dar îmi luară douăsute lire pentru un pachet de țigarete, douăzeci de lire pentru o felie de pepene verde, unasută douăzeci de lire pentru un sandwich, douăzecișicinci de lire pentru un pahar de vin și mi-au rămas numai treizeci și cinci lire când o sută de grame de caramele costau douăsute lire. Atunci mi-am zis: răbdare copii, rămâne pentru repatrierea de după proxima deportare. Am traversat pe remorcă orașe, drumurile erau pline de lume și înaintea cafenelelor și ospătăriilor era înghesuială, dar nimeni n'a urlat la noi și nu ne-a luat cu pietre, cu toate că noi strigam: „Reconstructie, reconstructie" — și aveam un steag italian în vârful camionului.

Intinsă pe baloane, peste motor, era o deportată care-și ținea sufletul în dinți, căci era hotărîtă să nu moară în timpul drumului, ci la casa ei, pe patul ei; și nici asupra ei nimeni n'a aruncat un cocean de măr, sau un strigăt insultător. Totuși avea o față așa de stranie, cu acea piele pe oase și cu acei dinți ieșiți în afară.

Și aceasta ne-a emoționat la fel: în fond era mult mai bine decât ne am așteptat. Atunci nu erau adevărate poveștile ce ni-le-au spus în lagăr cei dela misiunile ce veneau din Italia: că nu mai era religie, că nu mai exista guvern, și că populația se spintecа pe străzi, și că fetele se dădeau în piețele publice. Noi priveam cu atenție, însă nu vedeam nici cadavre, nici fete despuiate. In schimb erau toate bine îmbrăcate, fetele, și ne făceau plăcere regăsindu-le astfel.

Drumurile șesului padan erau lungi și drepte, ca înainte, ca și cum nici n'ar fi trecut războiul pe ele, și era după miezul nopții, dar continuam să întâlnim fete singuratice cari râdeau când noi strigam ceva, ba unele chiar ne salutau. Din când în când lumină mare, în câte un loc, și lume care dansa în aer liber.

Și aceasta ne-a emoționat deasemenea, căci pe un afiș am citit, că se dansa pentru noi.

Spre ora două iată orașul nostru: dar numai eram cu toții cincizeci. In cursul drumului, din când în când, câte unul sărea jos. Sacul în spate, sau lada, și dispărea în întunerec.

Eu m'am găsit singur, în piața mare, și erau doi ani decând n'am mai văzut orașul meu, dar mi se părea că au fost numai două zile.

Mă învârtii pe străzile deșerte, mă oprii să citesc afișele și înscripțiile de pe ziduri și căutai amintirile, tinerețiі mele, dar multe erau înmormântate sub ruinele caselor bombardate.

Mă îndreptai către periferie și, trecând pe sub porticul străzii F., regăsii nocturna prietenă a celor douăzeci de ani ai mei. Douăzeci și patru de luni am călcat numai nisip de „lagăr" și nisipul nu da sunet și astfel pasul meu și-a pierdut vocea sa. Acuma regăsii pe lespezile galeriei sunetul pasului meu. Tă, tă, tă. ca și atunci, când în fiecare noapte ieșiam din tipografie și mă întorceam acasă. Imi părea că ecoul mă așteaptă ascuns într'o gaură a zidului.

Pe stradă, recunoscui banca primei mele iubiri și m'am așezat să mă odihnesc puțin, deoarece sacul îmi rănea spatele.

Cineva, trântit sub ultimul felinar înfipt în întunerecul câmpiei, mă chemă. Era unul dintre soldații care au făcut călătoria cu mine.

— Unde mergi, locotenente?

— Acasă; sunt abia șapte kilometri.

— Nu o să-i poți face cu sacul acela în spate.

— Am să-i fac; un an de când nu mai am vești dela ai mei și nu mai pot aștepta nici un ceas. Dar tu?

— Eu aștept un mijloc mai bun: cu stau mai departe ca tine, locotenente, și apoi nu-mai place să mă' nvârt noaptea. Atacă lumea, o desbracă și apoi o bat. Mi-am salvat pielea dela nemți, nu vreau s'o pierd la italieni.

Soldatul își suci o țigaretă și mi-o întinse.

— Frumează și apoi mi-o dai-zise, aprinzând un chibrit. Apoi suspină:

— Eu ajung acasă, imi chem mama și poate mama mea e moartă.

— Eu plec — zisei redându-i țigareta. Și mersei în întunerec și nu m'aș fi oprit nici dacă aș fi plesnit.

In lungul drumului mi s'a atașat unul și am făcut o sută de metri împreună.

— Germania?

— Germania.

— V'au ars?

— Nu.

— Nu ești politic?

— Nu, militar.

— Ferice de tine. Pe politici îi ardeau pe toți.

M'a întrebat din ce partid eram și-i răspunsei că încă nu m'am gândit.

Când ajunsei înaintea casei mele, se crăpa de ziuă și eu rămăsei așezat pe marginea șanțului și așteptam soarele să fie bine ridicat și între timp priveam ferestrele închise și sufeream cum nu am suferit niciodată nici acolo sus. Pentrucă acolo sus am avut un pic ideia că totul s'a oprit, în casa noastră, și că numai la întoarcerea noastră viața urma să-și reia cursul normal.

Apoi dintr'odată, auzii o voce sbierând ceva: și era vocea mea și eu fusei așa de terorizat că așteptam cu ochii căscați să se deschidă ferestrele, și numărai capetele ce se iveau afară: unul, două, trei, patru, cinci...

Lipsea unul, cel mai mic. Atunci lăsai sacul în albia șanțului și alergai înăuntru și, pierdută într'un pat enorm, am găsit-o pe domnișoara Carlotta, care dormea. Si spusei „ssse!", cu toate că primul lucru pe care l văzui n'a fost un cap, ci un fundișor trandafiriu.

Ceace era frumos și instructiv.

In românește de Feliciu Bonațiu

TINERII PROZATORI ITALIENI

de Silvio Guarnieri

II

Era inutil să se apeleze la scriitor, cerându-i insistent romanul, construirea, o luare de poziție decisă și innoitoare față de timpul și societatea lui, dacă acestui timp și acestei societăți le lipseau posibilitățile, până chiar și aspirația la înnoire. Deaici derivă greutatea, zadarnica strădanie, precum și stângăcia aceluia care, scriind prea de timpuriu un roman, vrea să creieze și să afirme ceiace era abia o izolată, nesigură exigență; materia se răscula împotriva naivului. Astfel, faptul acesta, care unui observator superficial putea să-i apară doar literar și episodic, e în schimb, semnul unei foarte importante contingențe istorice: în perioada dela 1920 la 1935 putem afirma că Italiei, societății italiene, îi lipsi orice siguranță de destin, care fie fermentând într'ânsa noutatea, fie maturizând durerea și innoirea, să reveleze o două formă civilizată, de raporturi și de încredere umană. Scriitorii, și tocmai pentru exigența lor concretizatoare, prozatorii, naratorii, exprimară evident o asemenea situație.

Și iată, însfârșit, că aspectul narativei noastre se schimbă — nu e o schimbare neașteptată, ci coaptă dealungul unor lungi experiențe, încercări, falimente, repetiții: scriitorii generației precedente sunt în felul acesta apropiați de cei mai tineri; truda și sbuciumul lui Pea, ale lui Savarese, ale lui Bontempelli, ale lui Palazzeschi au avut o însemnătate și în fine, au ajuns adesea la un rezultat; într'un asemenea înțeles acceptăm „Solaio" și „Rosalia" (Rozalia) ale lui Pea, „Gente nel tempo" (Lume în timp) a lui Bontempelli, și mai ales „Sorelle Materassi" (Surorile Materassi) a lui Palazzeschi, drept opere definitive, îmbibate cu un significat și cu un îndelung istoric. Dar în timp ce aceste romane aproape încheiau o lungă carieră și le dădeau un semn de țel atins, cu impresia, parcă, a ultimei sforțări ce nu se mai poate repeta, în scriitorii noilor generații romanul se prezenta ca o primă experiență, puternică în noutatea ei, în căutarea ei, înviorată de fermenți, împrăștiată încă în felurite soluții pe căi contrastante și opuse, dar tocmai deaceia mărturie a unei lumi și a unei societăți pe cale de-a se făuri.

Și iată noii prozatori, noii romancieri: dacă Alvaro și Comisso și Carlo Emilio Gadda și Angioletti par a fi cuprinși și împiedicați între noua cerință și vechiul scepticism, siguri pe pagină dar încă nesiguri pe o mai lungă compoziție, — care tocmai pentrucă le angajează mai complect umanitatea, într'o explicare a cotidianului, într'o înțelegere a fiecărei mișcări, a fiecărei împrejurări și ei nu pot să creadă încă, nu simt posibilitatea unei noi solidarități umane, — cei care le urmează imediat ca vârstă, se angajează în aventura romanului, la'nceput cu rezervă, aproape cu teamă, și la sfârșit, cu decisă și convinsă abandonare de sine.

Deacum, criza vieții italiene e în făptuire: deacum, e pe cale să se dărâme un obiceiu, ajuns la ultimele sale experiențe, la cele mai josnice, la cele mai meschine; iar cu pesimismul, cu disprețul față de o anumită condiție de viață, alternează de nevoie, voința de evaziune care devine încurând voință de-a crea noutatea pe trecut, credința pe ruina corupției. Opera acestor tineri scriitori va putea adesea să însemne și să exprime îndoiala, nesiguranța, deziluzia, dar aduce din ce în ce mai limpede, mai dramatic, greutatea unei dureri umane și o aspirație de neînlăturat spre bine, spre fraternitate. La dânșii, fantezia e refugiu într'o lume mai bună; spasmodică e însă căutarea evaziunii, pentru a culege o clipă de uitare, de seninătate, în amintire ori în momentan, și persistentă și ineliminabilă e jignirea cotidianului, și a tot ce se ferește de nădejdea și capacitatea noastră, și ne zădărnicește o pace definitivă cu noi înșine și cu oamenii, o certitudine a activității contopite cu activitatea celorlalți oameni.

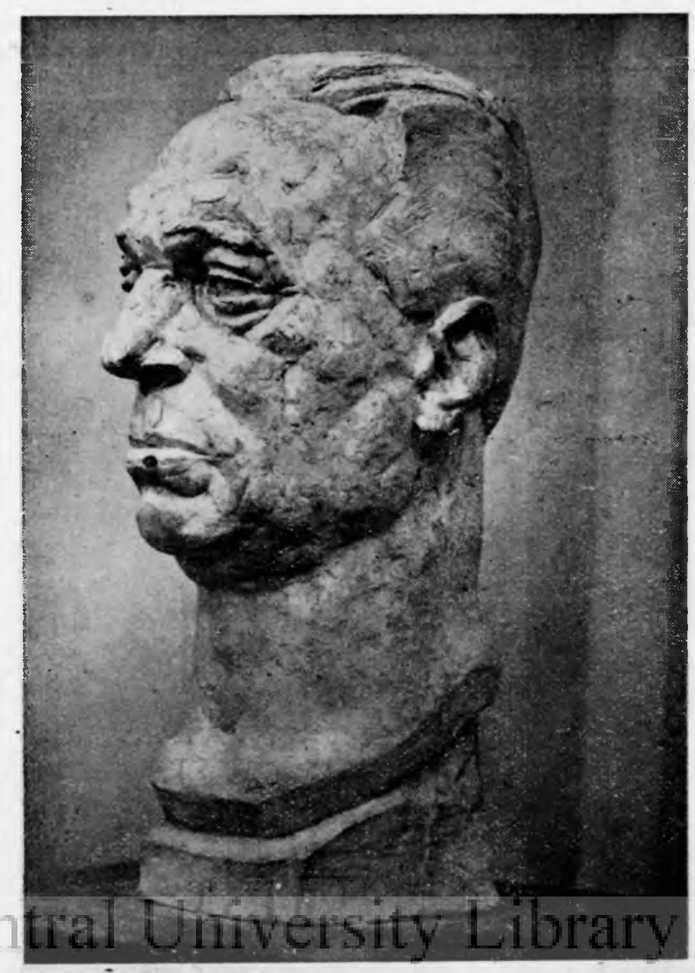
Acest joc continuu între un realism de neînlăturat, între această înălțare a realității, între cea mai grea, mai oprimantă realitate, ca termen cotidian, și evaziunea și credința într'o lume mai bună, de fantezie, deci de o mai bună realitate, stă la temelia noii narative, a noului roman italian. In acest contrast, cei doi termeni se substitue din când în când unul altuia: câteodată unul pare să se impună hotărît dar lasă o amărăciune, o dezolare ce reclamă imediat exigența unei complectări; nu sunt senine acestea, opere senine, nici definitive în ceiace privește afirmarea unei noi civilizații, dar pline de neliniște, de așteptare, și chiar de descurajare; sunt opere ce încrustează o veghe mereu innoită și niciodată satisfăcută.

Faptul cel mai însemnat nu este deci reluarea unui gen literar, după o perioadă de stagnare și de uitare, cu vechile scheme și vechile motive, ci innoirea acestui gen printr'o nouă inspirație, depășind deacum ambianța aceia naturalistă care-i întipărise pecetea mai mult de-o jumătate de veac; criza, — acea acceptare a unui stil ce devenise pasivitate retorică și care mărturisea o altă pasivitate, o altă resemnare și anume acceptarea resemnată a unor moravuri intrinsece societății, — era biruită printr'un nou stil, printr'o nouă curiozitate umană, printr'o vioiciune care era în acelaș timp încredere în viață și avânt innoitor, ori, care îi constituia preludiul, o anunța, o întrevedea. Și tocmai faptul că acest nou stil de viață nu era simțit numai de tânăra generație ci chiar și de cei mai buni dintre cei bătrâni, arăta că deacum ea era în ordinea necesară a lucrurilor, prin care un popor trebuia să tindă la mântuire ori să decadă iremediabil.

Astfel, acest fapt literar, care cu toate că e departe de faptul politic, de contingența desvoltării unui regim tiranic într'o naturală curbă de intensificare, ajungând până la autocondamnare și la autodistrugere, rămâne aderent acestuia: fascismul în accentuarea lui, dela rapida sa trecere dela o moderație paternală la cea mai explicită violență, la oroarea războiului și a distrugerii, așează definitiv împotrivă-i partea cea mai bună a italienilor, și mai ales pe tineri; acest sentiment era implicit oricărui act mai semnificativ al poporului nostru, nu putea fi declarat, dar se strecura în discuțiile cele mai variate, iar literatura era pătrunsă de el; deacum erau nejustificate speranțele unei evoluții spre mai bine ori încercarea unei acomodări, — era momentul dispariției și al unei consecvente nădejdi, al unei voințe de-a construi, deîndată ce vechea lume se distrugea dela sine, în infamie.

Și iată că, firește, tonurile cele mai evidente în stilul și'n urzeala acestei tinere narative sunt tocmai o tristețe profundă, dezolată, un desgust, o scârbă documentată și stăruitoare în orice contact omenesc, și deaici căutarea trudită a unui refugiu; iar cei trei termeni, cele trei poziții alternează în diverșii scriitori, într'o schimbare de teme și de subiecte, de atmosferă; se amestecă într'o căutare, într'o voință de soluționare, — rareori devenind puncte sigure, definitive, de nedepășit, — pentru a însemna o satisfăcută cucerire; e o narativă prin excelență neliniștită aceasta, — deaceia, mai ales, plină de încercări, — și interesantă, vie prin sbuciumul și prin nemulțumirea ei până și de sine însăși.

Intr'o trebuincioasă caracterizare putem indica prin Moravia, prin Piovene, prin Quarantotti Gambini poziția inițială a unui realism mai accentuat, o mai continuă și insistentă aderență la faptul cotidian, și deaici o luptă neîntreruptă, măruntă, întru eliberare, întru înlăturarea sensului aceluia de apăsare care se naște din acest realism- desigur, la ei, tocmai dintr'o nevoie de constatare a imediatului, printr'un pesimism de neînlăturat și reînnoit, de cele mai multe ori repulsia, critica, au un ton static, se'ncheie într'o

R. Ladea — Schiță de portret

complacere, ori într'o neputință de-a crede și afirma decis innoirea și cad și se pleacă într'un conformism, într'o nostalgie care le condamnă însuși strădania lor de scârbire și de detașare din actualitate; — dar înlăuntrul lor, deși schematică și aparent nejustificată, ca o soluție ce li se impune din afară și de care nu sunt artistic nici măcar demni, iată câteodată explicita, neașteptata cerere a innoirii aceleia, simțită trebuincioasă pentru a birui un punct mort, pentru a reda un motiv și o justificare scrisului lor. Un asemenea realism și o asemenea repulsie sunt dealtfel baza unei evaziuni fantastice, aventuroase, într'o lume depărtată de-a noastră și mai bună, mai liberă și senină; aproape de basm la Loria, cu totul învăluite de o gentilețe galantă, într'o atmosferă de menuet, la Bonsanti, intense în mișcări întrevăzute și încă neprecise ale avânturilor și neliniștilor primei adolescențe, la Bilenchi.

Dar nici măcar evaziunea nu poate da seninătatea, fantezia e și ea contaminată de durere; omul, artistul, se întărâtă astfel într'o căutare ce-l respinge mereu la punctul de plecare, îl pune în fața inevitabilului său destin; o tristețe închisă, încercată, definitivă, apasă asupra prozei împăcate lui Buzzati, iar ușoarele, genialele divagații ale lui Landolfi atunci când prind trup și se angajează într'o voință de autodefinire, mărturisesc dintrodată o dezolată neputință umană. Am putea afirma că în Soldati se impune câteodată neașteptată și intensă o mai veselă și conștientă aderență la o viață nouă, plină de avânturi de libertate, dar sunt mai mult izbucniri de revoltă, ori aspirații brusce, în fața cărora destinul obișnuit se impune, deaceia, mai opresiv; deasemenea în Vittorini, capacitatea aceia fundamentală de libertate, de uitare, e până la sfârșit trunchiată, împiedicată în continuitatea ei, redusă la nostalgie, la compătimire ori la plânset. Dar astfel de caracterizări au doar o valoare de indicație, de nucleu mai vădit, experiențele se succed una după alta, ca o continuare ori opoziție, niciuna împlinită definitiv; acești scriitori ne apar așteptându-și epoca, râvnind-o, pentru a propune însfârșit loru-și și timpului lor o definiție, o tendință.

Deocamdată, ne rămân din răstimpul acesta, care precede imediat recentul războiu mondial, vreo zece volume, romane, mărturie îndreptățită a unei sbuciumări îndârjite și pasionate; cu ele, narativa italiană iese definitiv din limitele provinciale pentru a deveni europeană, împinsă de acelaș fapt politic să asume o importanță definitivă, îndreptată spre o chemare a tuturor oamenilor, căci suferința nu mai poate fi limitată, circumscrisă, și problema unuia e problema tuturor: răul ne-a cuprins, a pătruns în noi și ne asvârle, iar din cădere ne vom putea ridica numai printr'o strădanie de solidaritate; o îmbiere la solidaritate, o frică a singurătății stă în încheierea aproape a tuturor romanelor acestora: biruită de desgust și străbătută în întregime de un sens al ruinei în „Gli indifferenti" (Indiferenții) a lui Moravia, atenuată într'o necesară și reciprocă înțelegere de slăbiciuni umane în „La rosa rossa" (Trandafirul roșu) a lui Quarantotti Gambini, râvnind la revelații și sugestii încă nedeslușite, și turburată de neprevăzute revelații și înfrângeri în „Conservatorio di Santa Teresa (Conservatorul Santa Tereza) a lui Bilenchi, plină de o duioșie care luptă zadarnic împotriva unei convingeri de neputință in „Il deserto dei tartari" (Deșertul tătarilor) a lui Buzzati, pierdută în jocul răutăcios și prea abil în „Lettere di una novizia" (Scrisorile unei călugărițe), dar mai precisă, reieșind dintr'o autocondamnare în „La gazzetta nera" (Gazeta neagră), a lui Piovene, și, înfârșit, mai explicită și mai îndrăzneață, într'un avânt care prevede deacum cucerirea, în "Il garofano rosso" (Garoafa roșie), și „Conversazione in Sicilia" (Conversație în Sicilia) a lui Vittorini.

Aceste opere au însemnat și au împlinit o perioadă de așteptare, altele în timpul acesta au fost începute și chiar săvârșite de aceiași autori ori de alții, nefiind publicate, altele așteptau pentru a se începe ori desăvârși o confirmare, o necesară concluzie a realității. Cinci ani de războiu și de distrugere au schimbat fața Italiei, retorica a fost măturată, — astăzi, ceiace era ferment și neliniște revine o exigență și program, oamenii își scutură de pe ei inerția, suferința i-a constrâns să-și asume o poziție, să afirme ori să apere tot ce aveau mai bun odată cu existenta lor: astfel, drama individuală a devenit drama unei întregi societăți, a unui întreg popor și literatura îi e părtașă, e readusă, firesc și imediat, la izvorul ei, își reia raporturile cu oamenii, un schimb de sentimente și idei se realizează însfârșit, fără nesiguranțe și equivocuri. Noii povestitori nu au numai de portretizat ori de acuzat o societate, ci de pătruns, de experimentat, confruntându-se cu ea, — din ea și din ei înșiși cristalizând o nouă formă.

Constantin Simonov

de Alexandru Jebeleanu

(Continuare dela pagina 1)

personagiile celelalte apar pe un plan cu totul secundar. Scriitorul sovietic, deși are un erou principal, se oprește cu aceeași căldură și asupra celorlalte personagii importante, care contribue într'o largă măsură la creierea atmosferei romanului și la susținerea ideilor.

Realismul din operele epice ale scriitorilor sovietici de azi și mai ales din literatura lui Constantin Simonov este mult deosebit de realismul cunoscut în proza scriitorilor francezi. Constantin Simonov nu se închide în turnul de fildeș, ca să-și scrie romanele sau piesele, ci coboară între eroii cărților sale, trăește alături de ei și poartă aceleași gânduri ca și frunțile lor. Și totuși romancierul sovietic nu redă viața așa cum se prezintă câteodată, cu toata brutalitatea — mai ales în timp de războiu — ci așa cum ar trebui să fie privită. Cu un ochi calm, fără descurajări și fără întoarceri, cu drumul bine croit înainte. Personagiile nu se mișcă țeapăn sau, ca să zicem, didactic, dar cu toată naturalețea de care dau dovadă, sunt de o simplitate ireală. In fața primejdiilor mari, ei rămân aceeași, în fața prietenilor morți, nu-și pierd o clipă curajul, nu disperează, rămân cu o încredere de stâncă în ei și în lupta lor.

Redăm un fragment din romanul „Zile și nopți": „Saburov, văzându-l cum moare, fără să gândească și-a închipuit foarte clar, cum omul acesta mic și tăcut, atacase fără îndoială, înaintea tuturor. Neapărat fugea la atac spre nemți fără să se aplece, nu vroia să se încline, că și așa era mic.

— Nu-i nimic, Parfionașule, nu-i nimic, repeta Saborov cuvinte blânde și fără sens și, aplecându-se încă și mai jos l-a sărutat pe Parfionov pe buzele-i strânse tare."

Intâlnim la Saburov în acest moment înduioșitor, atitudinea unui comandant bun. Dar desigur aceasta nu este atitudinea unui om de pe câmpul de luptă, care, văzând cum îi moare un tovarăș, ar putea să se ducă cu gândul că mâine, sau peste câteva ore poate să-i vină și lui rândul...

Particularitatea aceasta a realismului din literatura rusească de azi, care caută să elimene pesimismul cu orce preț, punând în loc optimismul dătător de încredere în viață, este una din marile ei calități de ordin moral, rar întâlnite în literatura universală. De aceea operele lui Constantin Simonov, deși legate de moment și, parte din ele, sunt astăzi chiar depășite, pot fi citite în orce timp și la orce vârstă.

PRIMELE BUCURII

de Constantin Fedia

Fragmentul de mai jos face parte dintr'un nou roman a lui Constantin Fedin „Primele bucurii", titlul primei cărți dintr'o trilogie, a cărei acțiune se desfășoară dealungul a treizeci de ani, cari cuprind în cadrul unui singur subiect trei perioade istorice.

Fragmentul pe care-l publicăm în traducere e un episod din viața Rusiei revoluționare clandestine, din epoca de violentă reacțiune politică de după revoluția din 1905.

Cyril începu să socotească timpul din momentul în care poarta, care nu atrăgea în nici un fel atenția, se căscă dinaintea-i în fațada verde a închisorii. Era tocmai ora de schimbare a gărzii — ora patru dimineața — și în timpul scurtei opriri lângă ghereta sentinelei, reținu ca'n vis, obosit, amănuntul: garda schimbată predase cheile celei care-i lua locul trăncănind despre nu se știe ce fel de camioane.

La câtiva pași de gheretă străjuia singuratec un arbore, ale cărui ramuri inferioare erau înfrunzite, pe când cele dinspre vârf, sfârtecate de vânt, stăteau uscate și negre. Un stol de vrăbii matinale ciripeau și-și netezeau penele. Soarele începea să se arate de după acoperișuri. Curtea pustie era bătătorită de umbletul oamenilor și căruțelor; numai la poalele pereților mai rămasese un brâușor de verdeață, care îndulcea oarecum tristețea pustie și brună a curții.

Cyril străbătu curtea cu pământul bătătorit dealungul anilor de pașii chinuiți ai pușcăriașilor, apoi trecu într'a doua, din care se ridica în prospețimea dimineții, duhoarea gropii cu gunoi.

Câțiva deținuți în veste și tichii rotunde din postav soldățesc se opinteau în jurul unei căruțe încărcate cu butoaie. Privirile lui Cyril se opriră asupra deținutului celui mai apropiat de el: dela centura metalică pornea în jos un lanț care se bifurca la înălțimea genunchilor și se termina la cătușele din jurul gleznelor. Deținutul se străduia să țină calul de căpăstru, în timp ce animalul își ferea speriat capul, iar hamul suna metalic, ținând parcă isonul clinchetului înăbușit al fiarelor.

Fără să vrea, Cyril încetini pasul, însă însoțitorul îl împinse ușor de umăr și-i zise cu voce surdă: „Ce, dormi?" Cyril întoarse capul în tăcere și văzu zidul pe lângă care mergeau: era înalt cât patru lungimi de om, și pe coamă, cărămizile, ca niște peningini roșii, străluceau în soare.

Măsurarea timpului a început s'o facă din ceasul acela. Socotea mai întâi, deosebit, fiecare noapte și fiecare zi, apoi câte o zi și-o noapte la un loc, pe urmă săptămânile. Pe măsură ce socoteala se prelungea, reușea să fixeze fiecare frântură a timpului care se scurgea. Ajunsese să fixeze cu precizie orice parte a zilei, cașicum s'ar fi orientat după cadranul unui ceasornic.

Primul semnal, ca de orologiu, era pentru el sgomotul îndepărtat al copitelor de cal pe drumul prăfuit. Acest sgomot de copite străbătea prin fereastra minusculă cu gratii, în partea din afară a căreia era fixată un fel de pâlnie metalică. Toate zgomotele ce pătrundeau în celulă, venind din afară, ajungeau oarecum cernute și slăbite, din cauza pâlniei. Dar din oră în oră Cyril prindea un număr din ce în ce mai mare de zgomote, și nu peste mult putu să-și dea seama în ce parte dădea fereastra. Învăță să recunoască după sunet direcția și puterea vântului. Vântul de Apus aducea suspinele cadențate ale pământului bătut de pașii plutoanelor de soldați. Vântul de Miazănoapte era plin de cântecul, ca un grohăit prelung, al curelelor de transmisiune. Neobositul mesager dela Miazăzi îi aducea clinchetul clopotului de tramvai și câteodată țipetul speriat al vreunei trompete de bicicletă. Auzul îi înlocuia văzul, ca unui orb. Vedea cu urechile. Drept în fața lucarnei dela celulă se'ntindea cazarma. La dreapta era manufactura de tutun. La stânga, scheletul corpului de clădiri ale Universității noi. În fața ferestrei, mascată de filtrul de fier se'ntindea piața plină de praf, cu bărăcile bâlciului, pe cari le-a vizitat ultima dată cu Liza. Și-amintea cum au mâncat împreună înghețată cu lopățica de os, cum, înconjurați de mulțimea zgomotoasă, au privit spre închisoarea prin ale cărei ferestre lumina nu putea pătrunde din cauza pâlniei de fier, și cum au vorbit de viitorul îndepărtat, când nu vor mai exista închisori. La intervale, păsările treceau ca săgețile prin fața ferestrei. Răpăitul precipitat și sacadat al aripilor făcea să-i bată inima lui Cyril. Câteodată recunoștea zborul șuerător și puternic al vreunui porumbel.

A. Demian — Croitoreasă

Noaptea sunetele de-afară mureau și atunci zgomotele închisorii deveneau mai accentuate: pașii de pe coridor, dincolo de ușă și conversațiile prin pereți. Întins pe scândurile patului pe căpriori, Cyril asculta semnalele vecinului fără să'nțeleagă nimic. Știa numai că încerca sa-l învețe modul de a comunica intre ei, dar nu putea înțelege cum să învețe. Fu pentru el ca o sărbătoare, o noapte de triumf, aceea când insfârșit înțelese: cel de-alături căuta să-l învețe alfabetul. Plânse de bucurie. Noaptea următoare învăță împărțirea alfabetului pe grupe de sunete, artificiul pauzelor, înfsărșit știința prizonierilor cari nu trăiesc decât prin auz. Îndată ce pașii se îndepărtau pe coridor, începea să bată în perete, cu cuvertura trasă peste cap. Începând cu acest moment nu mai era singur în cutia asta de piatră: putea vorbi. Primul cuvânt pe care-l transmise fu: „Am înțeles."

*

În timpul primului interogatoriu, foarte scurt, care a avut loc puțin timp după arestarea sa, și care părea a fi mai mult o convorbire întâmplătoare, în cursul unei inspecții a închisorii, a repetat ce a declarat și la percheziție: manifestele pe cari i le-au găsit între filele unei cărți le-a cules de pe stradă. Dacă le-a cetit? Dece nu le-a distrus? Era vară și nu se făcea foc în sobă. Afară de aceasta nu era deloc grăbit, deîndată ce nu le atribuia vreo importanță deosebită. Totuși în aceste foi se aduceau injurii la adresa împăratului, a înțeles acest lucru? Da, a înțeles, însă a crezut că nu sunt decât niște manifeste vechi, cum erau multe, după cum se spune, în 1905, și că cineva le-a pierdut. Asta era totul. Interogatoriul i-a fost luat de către un ofițer din jandarmerie, locotenent colonelul Polotențev, însărcinat cu instrucția cazului. A adăugat apoi, că dacă Cyril are vreo plângere de făcut, o poate adresa pe loc domnului substitut de procuror, și a arătat spre însoțitorul său, care stătea tăcut și misterios, alături. După interogatoriu i-a făcut cunoscut lui Cyril că i se îngăduie să se îmbăieze, că poate să primească rufărie curată de-acasă, și însfârșit, că dacă simte nevoia să citească i-ar putea procura o biblie.

După această întâmplare Cyril căută să-și amintească fiecare întrebare pusă de jandarm, încercând totodată să pătrundă sensul fiecărei nuanțe a întrebărilor, și ajunse la concluzia că secretul nu poate fi păstrat decât cramponându-se de poziția pe care a ales-o dela început: să nege cu încăpățânare. Aștepta cu nerăbdare crescândă un al doilea interogatoriu, care, i se părea lui, va fi decisiv. Dar săptămânile treceau și afară de gardianul tăcut care-i aducea pâinea, apa și ciorba, nimeni nu-i trecu pragul celulei.

Dacă o privire de om ar fi putut pătrunde în celulă împreună cu mizerabila rază de lumină, care trecea prin pâlnia de fier a ferestrei, ar fi văzut un puștiu, cu gâtul subțire ieșind din gulerul prea larg al cămășii. Copilului îi lipsea centura, avea umerii ascuțiți. Întocmai ca o sălbăticiune, se învârtea dintr'un colț în altul al celulei, încrucișându-și, la răstimpuri, brațele deasupra capului, în gesturi egale, dar lipsite de elasticitate, din cauza slăbiciunii. Părul îi crescuse umbrindu-i linia frunții, dar sprâncenele i se înălțaseră mai sus de rădăcina nasului, luând o poziție de mirare continuă. Obrazul prinsese culoarea cartofilor cruzi și pielea începea să-i îmbătrânească. Culoarea gălbuie a ochilor se accentuase, și privirile îi erau seci și aspre totodată. Dar Cyril nu observa asupra sa decât o singură schimbare: că buzele au început să-i crape și că slăbise îngrozitor, de nu-i mai stăteau haine pe trup.

Insfârșit sosi și ziua interogatoriului. Era a șaizeci și doua zi de când fusese arestat.

Pentru a ajunge la clădirea în care se aflau birourile directorului închisorii, trebuia să străbată curtea dealatul. Revărsarea bruscă de lumină făcu să-i vâjâie capul, și deși drumul era drept se vedea mereu ispitit să se'ntoarcă, când spre dreapta, când spre stânga.

În cămăruța cu ușa și ferestrele zăbrelite îl primi Polotențev, ale cărui priviri scormonitoare păreau blânde și severe în acelaș timp.

— Ei, tinere Izvekov! Iată, că începe să se facă lumină și în afacerea asta. Mama dumitale a făcut demersuri pe lângă procuror pentru a ușura măsurile de represiune, din cauza sănătății dumitale șubrede. Căci de fapt, ai o înfățișare bolnăvicioasă. Măsuri de represiune, știi ce va să zică asta? Nu? Cum, nu înțelegi nici atâta lucru și totuși te-ai încumetat să dărâmi imperiul? Ei bine, vom vedea dacă și medicii vor confirma că ești într'adevăr bolnav... Ai suferit vreodată de vreo boală?

— Nu.

— Și totuș, mama dumitale declară că ai fost bolnav de scrofuloză?!

— Poate în copilărie, spuse Cyril.

— Oh, în copilărie! In tot cazul aceasta n'a fost prea demult, hm... Am zis nu prea demult ,cum? Mama dumitale afirmă că ai suferit și cu ochii. Adevărat?

— Da, un timp am avut de lucru și cu ochii.

— Simptome de otrăvire cu zinc, nu-i așa?

— A fost un diagnostic greșit.

— Ah, un diagnostic greșit! Cu toate acestea ai urmat un tratament și dacă nu mă înșel ți-a ajutat.

Cyril tăcea. Il despărțea de Polotențev o masă îngustă cu garnituri eftine. Creioane bine ascuțite se vedeau eșind dintr'un vas de bronz. Cyril apucă un creion cu lemnul în mai multe culori; cât e de când n'a mai simțit plăcerea de a ține între degete un asemenea obiect!

— Dealtfel, chiar dumneata ai vorbit medicului despre mânuirea a nu știu ce fel de obiecte de zinc; fișa dumnitale amintește, cred, despre așa ceva. Nu ți-ai putea aminti despre cel fel de obiecte era vorba? N'au fost din întâmplare, niște litere de tipar?

— Ce legătură?... zise Cyril, schițând un zâmbet.

— Oh, eu nu sunt tehnician, surâse la rândul său locotenent-colonelul. Și tocmai de aceea te întreb despre ce fel de piese metalice i-ai vorbit medicului.

— Nu-mi amintesc. E mult de atunci.

— In copilărie, nu-i așa? Pe vremea când te jucai cu prietenii... Ai avut un coleg de școală, anume Ruderbach. N'ai putea să-mi spui cum obișnuiai să te joci cu el?

Cyril învârtea creonul în mâini fără să-și desprindă privirile de pe curcubeul de culori cu care era vopsit.

— Ei bine, atunci să-ți spun eu cum îți întrebuințai timpul cu Ruderbach, zise ofițerul, cu un aer de generozitate iritată. Vizitai tipografia tatălui său și învățai pe ascuns culesul literelor. Știu tot. Ruderbach a fost arestat și a mărturisit. E absurd să negi; nu faci decât să-ți agravezi situația. Dece ai crezut că e nevoie să'nveți culesul tipografic?

Cyril strânse din umeri.

— Clasa noastră decisese să tipărească conferințele elevilor. Am vrut să facem aceasta mai întâi cu mașina de multiplicat. Dar Ruderbach a spus că dacă am putea noi face compoziția tipografică, am putea tipări imediat conferințele. Insă toată treaba n'a dat niciun rezultat.

— Totuș a avut un rezultat, spuse apăsat Polotențev.

Iși potrivi ochelarii, ca pentru a-l fixa mai bine, pe Cyril, și cu un gest de-o eleganță aproape femenină, desnodă panglica unui dosar pe care-l deschise.

— Iată la ce rezultat s'a ajuns, nu-i așa?

Luând din dosar proclamația găsită la Izvekov în timpul percheziției, o împinse spre el.

— O recunoști?

— E aceea pe care am găsit-o pe stradă, spuse Cyril, după ce a cetit atent textul manifestului.

— Vom vorbi mai târziu despre locul unde ai găsit-o. Pentru moment, să reținem din declarația dumitale că ai învățat mânuirea literelor de tipar în tipografia lui Ruderbach.

— N'am învățat.

— Faptele și mărturisirea dumitale stabilesc, deasemenea, că lucrând la cules, ți-ai infectat, din cauza lipsei de experiență, ochii cu praf de zinc.

— N'am spus asta.

— Rămâne să mai răspunzi la o singură întrebare, continuă Polotențev cu un aer neînduplecat. Cum se face că ai contractat boala un an după ce ai învățat să lucrezi? Reiese că ai manipulat litere de tipar undeva în afară de tipografia Ru-

(Continuare în pagina 5)

VERSURI

de Nicolae Țoia

I

Pietre și spini, glod,
pas rătăcit în norod.
Drum între oglinzi paralele,
ochi, scăpărări de oțele,
gândul, fosforescent strigoi,
foame ce mușcă din noi;
vorba, minciună vâscoasă,
minciuna, haină frumoasă.

Doar clipele putrede tac.
Îndoiala șarpe 'n iatac.

Cu luna peste singurătate
ca un fur, moartea 'n cetate.

II

Tinerețea noastră e fără regrete:
pândim la colțuri primăvara
să mai deslege câteva taine.

Indiferența ni-e blazon șters
(nici n'am avea cui ne mândri cu el)
tristețea o știm numai din auzite
și doar de mai zâmbim sceptic
de atâta naivitate.

Donquichoți? — întrucâtva;
singurul curaj ni-e răbdarea
de a privi foamea ce înflorește
bolnavă în ochii tuturor.
Totuși,
în ascunzișurile încă luminoase ale inimii
păstrăm pentru oameni prietenie,
și lucrurilor.

Progresul medicinei în U. R. S. S.

de Dr. Eugen Davidovici

In ultimele 3 decenii, dela 1917 până astăzi, ştinţele medicale au făcut un progres ertraordinar de mare în Uniunea Sovietică. Trei decenii este un timp relativ scurt în viaţa popoarelor, dar în aceşti 30 de ani savanţii şi medicii sovietici au reuşit să schimbe cu totul viaţa medicală din Uniunea Sovietică. Mii de medici şi profesori au desfăşurat în acest timp o activitate uriaşă şi rodnică pe teren ştiinţific, clinic, şi social, neuitând nici pentru un moment legăturile indisolubile, ce trebuie să existe între oamenii muncii, indiferent dacă ei sunt muncitori manuali sau intelectuali. Armonia aceasta a lipsit cu totul în timpurile dinainte de revoluţie. Ştiinţa medicală din Rusia ţaristă a fost lipsită încă de multe alte condiţii, a căror lipsă a făcut imposibil orice progres în acest domeniu. Pentru o înţelegere cât mai uşoară a desvoltării stiinţei medicale în URSS, este bine să facem o scurtă retrospectivă până în timpurile de înainte de revoluţie. Făcând un pas îndărăt spre Rusia ţaristă, putem constata că desinteresarea cercurilor guvernamentale şi a corpului medical, lipsa de fonduri necesare, apoi lipsa de universităţi şi instituţii pentru medicina experimentală au făcut imposibil orice progres în domeniul ştiinţei medicale. Afară de câţiva savanţi mari, cu renume mondial, ca Mecinikov, Pirogov, Pavlov, Botuin şi elevii lor, nimeni n'a făcut ceva pentru schimbarea acestei stări. Munca stiinţifică a acestora fost îngreunată însă odată din lipsă de fonduri, apoi din lipsa de instituţii atât de necesare pentru medicina experimentală. In toată Rusia ţaristă, dela graniţa cu Germania şi până la Vladivostok, au existat 16 facultăţi de medicină şi un singur institut de medicină experimentală, la Petrograd. Numărul acesta mic al şcolilor superioare s'a dovedit insuficient atât din punct de vedere ştiinţific, cât şi din cel al asigurării continuităţii în rândurile corpului medical, cu atât mai mult, cu cât porţile acestor facultăţi nu erau deschise decât pentru un cerc restrâns. Numai genii, ala Mecinikov, Pavlov şi Pirogov au putut învinge într'o măsură oarecare dificultăţile astfel ivite în drumul ştiinţei medicale, însă munca lor n'a putut ameliora sănătatea publică din Rusia ţaristă. Descoperirile lor mari sau n'au fost recunoscute deloc, sau chiar dacă li s'a adus recunoştinţă, atunci asta s'a făcut cu întârziere, numai după ce lucrările lor au fost recunoscute de străinătate. Cercurile medicale indigene s'au mulţumit cu copierea metodelor therapeutice din străinătate. In lipsă de o industrie chimică pentru producţia medicamentelor necesare, acestea au fost importante în cantităţi insuficiente din străinătate.

De o ştiinţă medicală rusă în sensul strict al cuvântului n'a putut fi vorba în condiţiunile acestea. Desorganizarea ce a dominat în Rusia ţaristă din timpurile primului războî mondial au agravat şi mai mult orice muncă ştiinţifică. Războiul în loc să deschidă perspective largi pentru progresul ştinţei medicale, ca în celelalte ţări, în Rusia a făcut ca ştiinţa aceasta şi aplicarea metodelor sale pe teren să devină şi mai anemică. Corpul medical şi cel profesoral a fost silit să recunoască, că voinţa lor de muncă nu ajunge, dacă autorităţile guvernamentale nu-şi dau sprijinul. Oamenii cei mai activi au fost condamnaţi la inactivitate şi n'a existat nici un indiciu, care să fi arătat, că starea aceasta ar putea fi schimbată în viitorul apropiat.

Situaţia aceasta deplorabilă a ştiinţei medicale a luat sfârşit prin revoluţia din Octombrie 1917. Revoluţia din Octombrie înseamnă începutul unei ere noui în istoria popoarelor din URSS. Pe lângă schimbarea vieţii politice, economice şi sociale, ea înseamnă o revoluţie adevărată şi pentru ştiinţele medicale.

Lenin şi colaboratorii săi au recunoscut încă pe timpurile contrarevoluţiei, că guvernul sovietic trebuie să dea tot concursul său pentru desvoltarea acestei ştiinţe atât de importante.

Incă n'a încetat bubuitul tunurilor, când Lenin a dat ordinul său pentru sprijinirea cât mai largă a ştiinţei medicale. Noui facultăţii de medicină, instituţii pentru cercetări ştiinţifice au fost înfiinţate, porţile lor fiind deschise tuturor oamenilor activi, indiferent de naţionalitate sau religie. Chemarea ţării a avut un răsunet foarte mare în rândurile medicilor şi studenţilor de medicină. Fiecare a venit să-şi dea contribuţia sa la marea operă ştiinţifică, ce a luat naştere. Dacă cineva a avut o idee bună, dacă ideea lui a fost sănătoasă, i s'a acordat tot concursul pentru executarea cercetărilor sale. Numărul instituţiilor ştiinţifice a crescut din an în an. URSS. a avut în anul 1942, după un sfert de veac, 70 de şcoli superioare de medicină şi 223 aşezăminte speciale pentru cercetări ştiinţifice, dintre cari amintim numai „Institutul Federativ de Medicină Experimentală" cu un personal de 1300 de angajaţi, unde savanţii cei mai mari lucrează în laboratoarele înzestrate cu aparatele cele mai moderne. O armată întreagă de 20.000 cercetători lucrează în laboratoarele acestei instituţii, rezultatele lor fiind folosite pentru sănătatea întregului popor. Ei au reuşit să descopere multe secrete ale organismului uman. Secretul odată aflat trebuia să devină un bun al întregei comunităţi. Dar cum se poate face asta într'o ţară, unde călătoreşti mii de kilometri, dela un capăt la celălalt al ţării? Prin manuale scrise de autorii cei mai de seamă şi prin reviste noui apărute s'a dat posibilitate tuturor medicilor şi studenţilor de medicină să-şi uşureze toate cercetările şi metodele noui de tratament.

Legăturile dintre cercetătorii din laboratoare şi medicii din URSS au devenit cu timpul indisolubile, unii îndemnându-se reciproc la rezolvarea problemelor noui ivite în viaţa de toate zilele a oamenilor bolnavi. Intreg corpul medical este astfel strâns legat de massele largi ale poporului pe de-o parte şi de Comisariatul poporului pentru sănătatea publică de altă parte. Planificarea activităţii ştiinţifice din partea comisariatului poporului pentru sănătate a ţinut totdeauna seamă de legăturile acestea. Aceste planuri nu s'au ocupat numai cu rezolvarea unora dintre probleme, neglijând altele. Ele au sost totdeauna concepute şi executate în toate ramurile medicinei. Pe lângă probleme generale, ca tuberculosa, cancerul etc. — savanţii sovietici s'au ocupat cu problemele noui ivite. In felul acesta au reuşit să combată bolile infectocontagioase prin măsurile executate pe teren şi prin introducerea vaccinelor noui, cu care populaţia a fost vaccinată în mod profilactic.

Lupta dusă contra bolilor venerice, în primul rând contra sifilisului, a dat resultate excelente. In unele republici ale URSS, n'a existat bolnav de sifilis la începutul celui de al doilea războî mondial. Ce înseamnă combaterea unei boli infecţioase cu metode din URSS am avut ocazie să vedem în primăvara anului trecut, când în Moldova şi Transilvania de nord a bântuit tifosul exantematic. Guvernul sovietic a trimis la noi 2 caravane de medici specialişti şi personal sanitar auxiliar, cari au reuşit să combată epidemia aceasta în câteva săptămâni. Afară de măsurile practice aici arătate, vizibile chiar şi pentru ochii laici, savanţii sovietici au făcut multe descoperiri, cari au schimbat amunite teorii existente. Astfel a reuşit Pavlov şi şcoala lui de după revoluţie să facă lumină în fiziologia sistemului nervos central, o descoperire cu adevărat senzaţională, care serveşte astăzi ca îndrumător pentru internişti şi neurologii din toată lumea.

Dintre realizările chirurgiei sovietice este deajuns să amintim operaţiile plastice ale academicianului Filatov. Prin transplantaţia corneei, el a reuşit să redea văzul la sute de orbi. Savanţii sovietici au reuşit să rezolve problema transfuziei cu sânge luat dela cadavre, o metodă, care a fost mult criticată de cercurile medicale germane, însă după cum s'a dovedit, cauza criticelor a fost necunoaşterea problemei din partea nemţilor.

In cadrul unui articol este imposibil de a expune toată activitatea ştiinţifică în domeniul medical din URSS. Şi tot aici trebue să amintim şi munca farmacologilor sovietici. Ei au reuşit să introducă o mulţime de medicamente noui, extrase din plante medicinale sau fabricate în uzinele chimice.

Ştiinţa medicală sovietică a depus un examen strălucit în războiul contra Germaniei hitleriste. Tratamentul şi vindecarea sutelor de mii de răniţi, combaterea boliilor infecto-contagioase şi diferite alte probleme au fost rezolvate de medicii sovietici, cari au contribuit prin munca lor pricepută la nimicirea armatei germane. Acum, după ce nu mai suntem izolaţi de URSS, avem şi vom avea tot mai mult în viitor ocazia să cunoaştem ştiinţa medicală sovietică, care a îmbogăţit cu mult tezaurul ştiinţei medicale universale. Ştiinţa medicală sovietică, nu numai că a reuşit să se ridice în ultimii trei decenii la nivelul ştiinţei medicale apusene, dar a reuşit chiar să ocupe un loc de conducere, depăşind-o pe aceasta în unele domenii.

INDEMN

de Romulus Fabian

Hi cal şarg,
să ne bată vântul,
răsturnând în larg
pământul.

Hii şi tu murg nărăvaş,
dedat să cari domni în oraş,
hii până asuzi şi asud,
să udăm
cu sudoarea frunţii-ogorul crud,
în gliile moi de ceară
s'adunăm soare de vară,
truda ce o semănăm
să rodească'n spic
ca doru 'n gândul de voinic.

Hii cai tari şi mari de pustă,
că şi ceriul îşi coboare
cu stolul de corbi şi cioare
ochii 'n brazda noastră 'ngustă.

Hii mai spornici, să gătăm,
că ciocoiul cel hain
aşteaptă şi lui să-i dăm
din truditul nostru chin.

Hii, până cădem,
hii, până putem
să ne 'nşelăm
că o s'avem
şi noi
o zi de-ogoi
fără nevoi.

Hii cal murg şi hii cal şarg,
să 'nsămânţăm doruri
pe ogoruri
şi nădejdi ce mor
cu sosirea toamnelor,
şi 'n sate şi 'n larg.
Hii cal murg şi hii cal şarg!

Aurel Ciupe Desen

PRIMELE BUCURII

de Constantin Fedia

(Continuare din pag. 4-a)

derbach. Ceeace probează în mod neîndoios acest lucru...

— Polotenţev puse cu grijă alături de teancul de manifeste un tras de probă de pe litere de tipar.

— Compară aceste litere cu cele din proclamaţie.

— Nu sunt expert, declară Cyril, şi asta nu mă priveşte.

— Nu eşti expert? De acord. Dealtfel nici nu avem nevoie de expertiza dumitale. Specialiştii au constatat că această proclamaţie a fost tipărită cu literele pe cari le vezi în acest eşantion.

Polotenţev trase cu un gest domol manifestele, le puse în dosar, înodă panglica la loc şi-şi potrivi din nou ochelarii, în aşa fel ca să-l aibe pe Cyril în centrul lentilelor.

— Acest eşantion a fost luat depe literele tipografiei secrete Ragozin spuse el dulceag.

Lui Cyril îi scăpă creionul şi se aplecă să-l ridice. Creionul se rostogolise sub masă. Polotenţev îl observa în linişte în timp ce Cyril, răzimat într'un genunchiu căuta sub masă. Apoi se ridică, se reaşeză pe scaun, puse creionul în cupa de bronz, cu vârful în jos, şi-şi vârî mâinile în buzunarul pantalonilor.

— Răspunde, zise Polotenţev după o scurtă pauză şi continuând să vorbească cu jumătate de voce, răspunde, după care manuscris ai cules manifestul la tipografia Ragozin?

— Nu înţeleg întrebarea, răspunse Cyril, n'am cules niciodată şi nici n'am învăţat s'o fac. Cât despre Ragozin, cine-i ăsta?

Polotenţev îl fixă în albul ochilor. Apoi întinse încet mâna pe deasupra mesei şi scoase din vasul de bronz creionul cu care se jucase Cyril. Avea vârful rupt.

— Ii lipseşte vârful? Făcu Polotenţev, cu pleoapele lăsate.

— Da, vă rog să mă scuzaţi, mi-a scăpat din mână...

— Arată-mi mâna, repede! — ţipă deodată locotonent-colonelul. Cyril scoase mâna din buzunar.

— Nu, nu cealaltă! Ai ridicat creionul cu mâna dreaptă. Polotenţev sări în picioare şi făcu în fugă înconjurul mesei. Apucându-i mâna lui Cyril îi privi cu atenţie degetele. Urme de grafit străluceau întunecat pe degetul mare şi arătător.

— Ai rupt vârful creionului şi l-ai ascuns în buzunar! Dă-mi-l repede. Sau te sugrum ţîngăule! Haide! Haide! ţipa Polotenţev. Intoarce buzunarele pe dos, îndată!

Apoi vârî el însuşi mâna în buzunarele lui Cyril, le întoarse, le scutură, agitându-şi furios mâinile dealungul coapselor. Broboane de sudoare îi apăruseră pe ţeasta rasă a capului şi ochelarii îi alunecaseră spre vârful nasului. Mânia, reţinută atâta timp, se revărsa acum ca un torent, scuturându-i trupul, iar exclamaţiile păreau bombe.

— Voiai să dai de ştire celor deafară? Te crezi mai şiret decât noi? Află că nimic nu e mai sănătos decât închisoarea. Inchisoarea a îmblânzit ea pe alţii mai încăpăţânaţi decât tine! Hm, uită te la titanul ăsta, nu mai mare decât o gheată! Se vede că n'ai fost biciuit încă. Ei bine, va trebui să te cioplim puţin. Vei învăţa să cânţi! Să dansezi!...

Cyril stătea drept, fără să mişte, muşcându-şi buza de jos. Işi ţinea capul înclinat caşicum ar fi vrut să prindă un zgomot imperceptibil, în felul vânătorului în aşteptarea vânatului. Degetele mâinilor îi tremurau încetişor.

Incetând să mai strige, locotonent-colonelul se întoarse şi se reaşeză în fotoliu, aprinzându-şi o ţigară. Urmă o pauză de câteva minute. Undeva, dincolo de ferestre se săpa pământul, se auzeau loviturile şuierătoare ale cazmalelor, ca nişte suspine.

— Ascultă Izvekov, spuse însfârşit Polotenţev, cu vocea unui om desgustat de orice vanitate lumească. Iţi voi da hârtie şi vei scrie tot ce ştie despre Ragozin şi despre participarea dumitale la organizaţia voastră secretă. Mărturisind sincer îţi vei uşura mult situaţia.

— Nu-l cunosc pe Ragozin şi nici organizaţia de care vorbiţi...

— Stai, stai! îl intrerupse Polotenţev.

Repezindu-se spre uşă, dădu ordin gardianului să cheme pe directorul secund al închisorii. Continuă să pufăie din ţigară până în momentul când apăru un îndivid deşirat şi uscat ca o pastramă. Purta o uniformă spălăcită de supraveghetor de închisoare şi de cingătoare îi atârna o sabie prea scurtă pentru talia sa.

— Acest tânăr are limba legată, rosti Polotenţev, fără să se întoarcă spre Cyril. Trebuie domesticit puţinel... La carceră! — ţipă el deodată cu voce ascuţită, în timp ce-l fixa pe Cyril cu ochii să-i întunecaţi, încadraţi de firişoare galbene.

Trecând pragul nouei sale locuinţe, Cyril simţi arsura unei înţcpături, caşicum s'ar fi lovit de un obiect tăios. In intunerecul adânc, găsi pipăind, zidul şi se lăsă, mai mult căzând, pe duşumea. Imaginea celulei i se arătă clară înainte ochilor, cu filtrul de fier fixat la ferestruica înaltă cu lumina — oh! scumpa lumină — pătruzând palidă de afară. Şi vântul, care-i aducea zgomotele vieţii ce palpita dincolo de ziduri... Celula îi păru ca un pământ al făgăduinţei pierdut pentru vecie.

In româneşte de Iosif Aldan-Moisi

MOȘ ALBU SE HOTĂRĂȘTE...

de Gh. Atanasiu

Moș Ion Albu s'a hotărît cu mare greutate să se ducă la fata lui, Călina, măritată la oraș. De când cu bătrânețea nu prea eșise din sat. Nu cunoștea mai bine altceva, decât bucățica lui de pământ la care ținea ca la ochii din cap. Și măcar că „ginerele dela oraș" îi tot trimitea vorbă că trebue să vândă pământul și să le dea lor banii, nu se lăsa înduplecat. Acuma nu mai poate răbda. Vorbele „ginerului" sunt prea aspre. L-ar fi amenințat cu judecată. Vrea banii și el Moș Albu nu-i dumerit ce anume să facă cu ei, ginerele, acum când banii nu valorează nimic. Ar fi vorba să-și cumpere o casă, dar nu-le dă crezare. Cine știe ce boarfe mai vor să-și facă? Și hotărît să le spună în față ce gândește se pregăti de drum. Ca tată bun umplu desaga cu bunătăți dela sat. Știe el că nu prea au, deși nu le mai intri în voie de mândri ce sunt. Luă cu el câteva zeci de ouă, niscai brânză de vacă și oaie și o șuncă din porcul dela Crăciun. Nu uită să mai pună și niște verdețuri și ceva cartofi și fasole. Nu le-o fi plăcând fasolea, dar la nevoie și în zile de post îți prinde bine. Și apoi Călina cu ea a crescut.

Se duse la gară cu un ceas mai devreme. Șeful de gară, om glumeț, îl chemă în biroul său și se dădu în vorbă cu dânsul. Moș Albu simți că „domnul Șef" vrea mai mult să-și bată joc de dânsul, dar nu se lăsă. In mintea lui îi da dreptate. Ce ia trebuit Călinei oraș și mai ales să-și pună în cap, ca doamna șefului de gară, o pălărie mare și rotundă ca o farfurie. Măcar de-ar putea vedea bine cu dânsa. Dar când se uită la om și vorbește cu dânsul, răsucește capul ca o vacă când rumegă și privește cu un ochiu în sus, parcă e un cocoș mândru. I-se încurcă vederile de borurile pălăriei. Păcate, ce să-i faci!

— Și zi te duci la... doamna Călina? șerpui șeful de gară.

— Mda! ... la doamna... dar scăpă de chinul răspunsului. Intră trenul în gară pufăind. Moș Albu ocupă un loc, într'un colț, dintr'un compartiment de clasa treia. Lume multă, veselă și necăjită, țărani ca și dânsul, cu necazuri, mergând și ei undeva la oraș... poate aveau și ei un ginere domn și o fată cu pălărie. Mai știi! Ajunse în oraș cu gălăgie. Se împingea și striga lumea ca la pomană. Când se văzu jos din tren pe peronul gării, mai să-și facă cruce. Iși potrivi desaga pe umeri și întrebă pe un „domn" de strada „Virgula". Domnul nostru dădu din umeri și-l lăsă fără răspuns. Moș Albu se minună, cum de nu-și cunoaște domnul orașul, sau cel puțin să aibă atâta omenie să-i răspundă. Intrebă pe unul „mai puțin domn". Socoti el după îmbrăcăminte. Ii răspunse în goană: La barieră!

— Dar unde-i „bariera!"

Domnul „mai puțin domn" se opri în loc. Moș Albu citi pe fața lui un suflet mai bun.

— Bine moșule, ce cauți dumneata pe strada aceea?

— Hm! Apoi, acolo locuește ginerele meu... și parcă pe fața străinului observă ceva neplăcut.

— Apoi, moșule, strada pe care o cauți dumneata e tocmai în marginea cealaltă a orașului. Acolo i-se zice „barieră". Adică pe acolo se intră și se ese din oraș. Dumneata ia-o pe aici înainte, pe strada mare, așa-i zice, și o ții pe strada mare, până la capătul celalt al orașului. Acolo e bariera. Și ai să mai întrebi dumneata pe cineva!

Moș Ion Albu o luă în oraș după cum îi spuse domnul „mai puțin domn". Strada mare îl primi parcă bucuroasă de așa oaspe. Casele mari și frumoase erau aliniate pe de o parte și de alta a străzii. Lume multă și frumos îmbrăcată se plimbă parcă fără treabă de sus în jos. Ajuse în centru și la cafeneaua cea mare a orașului. Oamenii vorbeau pe la mese, bând și mâncând. Nici un fir de praf. Moș Albu parcă se bucura, în sine de așa traiu pentru Călina lui. Și parcă mai împăcat, trecu și de centru, strecurându-se printre oameni. Din ce în ce strada se micșora, casele erau mai puțin frumoase și mai puțin curate. Ajunse într'un loc unde dădu și de praf. Strada era pavată din loc în loc cu niște bolovani ca din râul Putna, de sărea lumea din bucată în bucată. Și când ajunse la „barieră" mai să se minuneze. Nu era mare deosebire de satul său. Casele pitite, ogrăzi mai mari sau mai mici și droaia de copii hăluind ca pe uliță. Praf din belșug. Se vedeau și urme de bălți și noroiu uscat. Moș Ion se întristă. Altfel își închipuia locul unde locuește Călina lui. Dacă e așa, mai bine s'ar muta în sat și n'ar mai fi nevoie să vândă pământul. Casă au. Casa părintească. Ce le mai trebue. Și o undă de tristețe i-se puse pe suflet. Știa că nici „ginerele" și nici Călina nu-l va putem înțelege. Prea le a intrat în suflet orașul, dar prea stau la marginea orașului, gândi Moș Albu. Un om îmbrăcat ca și în satul său îi spuse unde șade domnul „Voicu Petru", cum îl chema pe ginerele său. Il cunoștea. Și știa parcă mai multe decât el. Știa bunoară că-i funcționar la tribunal, nu prea așa mare, că are leafă mică și multe necazuri. La toate astea Moș Albu tăcu. Nu suflă un cuvânt din credința ce-o avea și care se destrăma încet, încet. Privi doar în jur și mai uluit. Strada era mai mult o uliță de sat, strâmbă și cotită după o salcie. Nu era pavată nici cu piatră de pe Putna. Zări o casă mai arătoasă și întrebă:

— Aici?

— Nu, dincolo! și omul nostru îl lăsă în drum rușinat și el.

Dincolo — era o casă mică și pitită într'o bătătură nici să întoarcă un car. Poarta era legată cu sârmă de niște pari subțiri și abia înfipți în pământ. Gardul de șipci, să-l sară omul dintr'o asvârlitură. La el acasă nici n'ar fi îngăduit așa ceva. Intră. Zări la o ușă o femeie cârpind. Ședea pe prag și murmura parcă un cântec. Mai încolo în fața altei uși, alta, mătura certându-se cu cineva din lăuntru. Se opri locului și nu știa ce să facă. Nu cunoștea pe nici una. Deodată din partea dreapta auzi un glas cunoscut:

— Tata!

Se pomeni cu Călina îmbrățișându-l ca pe vremea copilăriei. Avea ochi plini de lacrimi de atâta bucurie. Il umplură și pe el lacrimile. Moș Albu arătă cu mâna spre femei parcă nedumerit de așa aproape vecinătate.

— Chirieșele din curte, îl lămuri Călina. Femei necăjite... dar vino înăuntru tată!

Se luă după Călina. Intră într'o cămăruță scundă, aplecându-și capul să nu se lovească de pragul de sus al ușii. Roti privirea în jur. Curat, ce-i drept, și o îngrămădeală de lucruri, scaune, două paturi, o masă împodobită cu flori, o oglindă mare ca la duduca Rada și într'un colț o canapea cam roasă de vremuri. Dar mic și strâmt, de nu-și da cu gândul cum de mai pot răsufla aici.

— Tocmai spălam, Tată... și Călina deschise ușa.

— Aici e bucătăria! Moș Albu cercetă. Mică, aproape mai să nu se poată mișca un om în ea, întunecoasă. Un ochii de geam minuscul dă undeva spre cer. O sobă de tablă și o măsuță într'un colț plină de tot felul de lucruri de ale bucătăriei. Alvia cu rufe, unde spăla Călina în alt colț.

— Vino încoace tată și Călina deschise altă ușă. Aici avem, cum ziceți voi la sat, „odaia de curat". Avem o mică sufragerie. Deocamdată numai lemnul. Ne-om face noi și celelalte. Răbdare. Moș Ion Albu nu rămase mulțumit de „camera de curat". Adevărat numai lemn, și încolo pereții goi. Nu prea pricepu ce le-o folosi o masă mare în mijloc și niște dulapuri de sticlă mai mari și mai mici, cărora Călina le tot spunea „bufete". Reveni în camera unde stau de obiceiu.

— Avem două camere și o bucătărie, explică Călina. Dar șezi, tată!

— Și-i bine așa?

— Păi, cum să nu fie bine, tată. Aici sunt scumpe chiriile. In centru nici să ne gândim. Dar acum la început mai merge. Pe urmă vom lua altă locuință în chirie, până ce ne vom face și noi o căsuță, bine înțeles dacă... ne va ajuta Dumnezeu. Vru să spună altceva dar luă de sprijin pe Dumnezeu. Moș Albu pricepu. Era vorba de pământ. Locuința e o adevărată pomană... și Moș Albu rămase cu aceste cuvinte în minte.

— Dar ce ne-ai adus!

— Desleagă desaga ca pe vremuri!

Călina îngenunche cu privirea plină de bucurie. Lui Moș Albu îi veniră în minte bucuriile ei din copilărie și-și reținu o lacrimă. Călina luă bucată cu bucată din bunătățile aduse și se bucură.

— Știi tată la noi sunt, dar sunt scumpe foc... apoi nu-i la fel, când ai din bătătura ta.

Umbrele serii se lăsau încet. Pași ușori se auziră în prag. In ușă apăru „ginerele". Dintr'o ochire moș Albu îi ghici necazul în ochi Viață trudită fără aer și trăită în strâmtoare. Parcă se mai deșirase și fața îi era galbenă și trasă. Umerii obrajilor țuguiați în afară. Ochii erau inroșiți și obosiți.

— Ai! Tată! Ce bucurie! — Ii sări de gât sărutându-l. Nu-s oameni așa răi — gândi Moș Albu. Și o undă de bucurie și nădejde în bine i se strecură în suflet. — Călino, să ne faci acuma niște mâncare bună, cum n'a mai mâncat tata! Și amândoi râseră. — Până atunci să bem o țuică. — Dintr'un fund de dulap după multă căutare scoase o sticlă cu ceva țuică pe fund.

— Să bem cât este... numai sănătate să fie! Moș Albu nu zise nimic. Vedea bine că ginerele se rușinează că n'are din belșug. — Să cumpărăm și ceva vin, — hotărî ginerele și scotoci prin buzunare adunând la mărunțișuri. — Să-i ia dracu de bani, că nu mai știu de ei... Avem strânși mulți tată... îmi pare rău că n'ai venit peste două trei săptămâni, am comandat dela podgorie două damigene de vin de prima calitate... șampanie... . costă dar face... — Strigă din ușă pe cineva. Apăru o fetiță zdrențe: Du-te și ia... cât tată?... o jumătate... se gândi și apoi hotărî cu eroism... fie un kilogram... dar ia și două sifoane... socoti cu fata prețul și apoi numără încet banii... Fata plecă. Dela fereastră „ginerele" strigă: Din rest ia-ți tu bomboane!

— Dar nu-mi rămâne nici un rest, domnule!

— A! Uite aici! Și-i aruncă prin fereastră încă o piesă.

Tot timpul cât dură tocmeala cu fata, Moș Albu tăcu. Nu îndrăsni nici să zică ceva, nici să-l oprească să nu facă cheltueli. Citea după față, după vorbe, că tot ce face, tot ce zice, nu-s făcute, nu-s zise, decât să-i arate ceea ce nu este adevărat. Să acopere lipsurile, și traiul greu ce-l duceau. Era mulțumit că venise să-i vadă aici la casa lor. Departe de ce-i spuneau, când veneau în sat, lăudându-se și mândrindu-se, că cine știe ce boieri erau. Cum ședea ghemuit pe scaun un sentiment ciudat puse stăpânire pe el. Se simțea străin în această casă unde locuește fiica, ginerele. Departe de toate bucuriile, care spuneau că le au ei. Il apăsau pereții. Parcă acuma ar cădea casa cu tot peste dânsul. Și apoi strâmtoarea această fără aer, fără lumină, era o închisoare pentru el. Nu-și putea închipui cum s'a obișnuit Călina în așa odaie, ca o cutie de chibrituri. Trebue să facă ceva ca să-i scoată din cutia asta și din strâmtoare. Pricepuse acum, că despre reîntoarcere la sat nici nu poate fi vorba. Prea s'au subțiat, și la trup și la purtare, și prea le este vorba șerpuită, ca la oraș. Hotărî mai înainte de-a încerca ei să-l ia cu vorbă „subțire".

— Și ziceți... ar fi bine pentru voi dacă am vinde partea de pământ a Călinei! — zise deodată Moș Albu, când fu pe terminate cu bunătățile făcute de Călina și erau la un pahar de vin. Și Călina și „ginerele" rămaseră ca trăsniți. Băiguiră mai mult decât vorbiră:

— Am pune la ce am mai adunat... ne-am mai împrumuta și ne-am face o casă...

— Atunci... bine! Era încredințat că ginerele nu minte. Ambiția lui unită cu ambiția Călinei nu-i va opri la mijlocul drumului. — Da! O să vindem să vă văd odată scoși din strâmtoarea asta!... și îndurerat de ce are să se întâmple cu partea de pământ a Călinei, adăogă: Să mai bem... Fac eu cinste ... scormoni în pungă și scoase bani pentru încă un kil de vin...

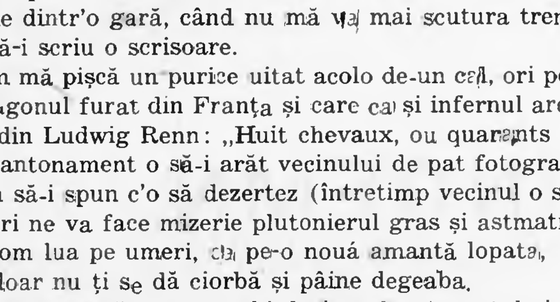
Șt. Szönyi   Portret

Cântec din 1942

de Bernard Broth

Am fost azi la Cerc. Ne-a vizitat medicul și vom pleca mâine.
Peste câtva timp un ordin de zi ne va înscrie în controale
și ne va pune la drepturi: o ciorbă, doi lei și o pâine.
Un soldat cu baioneta la armă ne mână cu ea dela spate,
într'o altă lume mi se pare, mi-a fost mai mult decât frate.
Un gând civil îmi trece prin minte și mă gândesc la a lui
Malraux: Condition Humaine...
In gara cu numele camuflat, flueră trist un tren.
Mă gândesc la iubită și în pragul visului spun din obișnuință:
Noapte bună, mamă și tată, — și-am să-mi îmbrac pullover-ul,
cum m'au sfătuit ei.
Iubita mă'nșeală de-acuma desigur. Ea nu e ca Lilly, care a
înșelat pe Petru Vintilă numai cu Dumnezeu, ea e din lumea mare.
Mâine dintr'o gară, când nu mă va mai scutura trenul
am să-i scriu o scrisoare.
Acum mă pișcă un purice uitat acolo de-un cal, ori poate de-un om,
în vagonul furat din Franța și care ca și infernul are un motto
luat din Ludwig Renn: „Huit chevaux, ou quarante hommes".
La cantonament o să-i arăt vecinului de pat fotografia iubitei
și-am să-i spun c'o să dezertez (întretimp vecinul o să-mi fie amic).
In zori ne va face mizerie plutonierul gras și astmatic,
noi vom lua pe umeri, ca pe-o nouă amantă lopata,
aici doar nu ți se dă ciorbă și pâine degeaba.
In a doua seară ne va vorbi desigur locotenentul și ne va arăta
dinții pe care i-a scos evreilor în „Detașamentul Saba"
Mama îmi va scrie că mi-a vândut cărțile ca să-mi trimeată un pachet
iar tata că impunerile Centralei sunt mari și nedrepte.
Iubita îmi va scrie să vin acasă că s'a plictisit să mă tot aștepte.
Peste câtva timp, voiu afla că unul cu parale multe
și carnet de scutire mi-a suflat domnișoara,
am să mă revolt în mine și-am să rămân, desigur, tot Bernard Broth
ca numărul matricol 6165 din Cercul Teritorial Timișoara...

Colecția de stampe a Muzeului Bănățean

Timișoara la începutul veacului al XVIII lea

CRONICI ȘI PĂRERI

Concertele dela „Collegium Musicum"

de Alma Cornea-Ionescu

Un nou organ de propagandă muzicală a luat ființă în orașul nostru. Collegium Musicum sub auspiciile Societății Filarmonice Gheorghe Enescu — menite să popularizeze mai ales genul subtil al muzicei de cameră, gen din care cei mai mulți nu au avut prilej să culeagă eternele frumuseți. Această inițiativă este într'adevăr binevenită.

Primul concert al Colegiului Muzical a avut loc Joi în sala Apărării Patriotice. Programul închinat operelor lui Bach și Händel s'a bucurat de interpreți buni în fruntea cărora am avut fericirea să salutăm eminenta noastră pianistă, dna Ana Voileanu Nicoară.

Când e vorba de muzica lui Bach, nici nu se putea o alegere mai fericită, fiindcă d,sa este dintre acei puțini artiști, cari nu sunt numai chemați, ci și aleși a ne deschide misterioasele adâncuri ale artei lui Bach. Fiecare om își are poesia sa, fiecare artist o lume a sa, deaici o anumită afinitate sufletească a artistului cu anumiți compozitori. Orice artist poate creia, interpreta și gândi într'o anumită lume, finită de o concepție artistică aparte, ale cărei limite stabilesc posibilitățile sale. In cadrul acestor limite își plasează sentimentele și din jocul sentimentelor se încheagă personalitatea.

Dna Voileanu și-a delimitat personalitatea muzicală într'o lume precis conturată, având ca obiect muzica angelică a celebrului Thomaskantor din Lipsca, o muzică caracterizată prin logica și claritatea fără cusur a unor grandioase și neperitoare monumente muzicale. In părțile lente, de un lirism sguduitor, străbătut de o adâncă religiositate, o durere nemărginită, un dor de ordinea divină, de pace și lumină Ea ne ridică în împărția cerurilor unde poate mai există o armonie supra pământească. Bach creiază mai mult în metafizică, o muzică pură, imaterială, o muzică abstractă, nu pe înțelegerea tuturor. Deaceia mulți chiar și din interpreții lui renumiți, îl cântă prea sever și greoi.

Dna Ana Voileanu însă îl pătrunde în adâncuri, dându-i și o notă personală prin faptul că această muzică lipsită de erotism prin tălmăcirile sale se prezintă mai umanizată dându-i farmec și căldură, o părticică din sufletul artistei. D-sa ne-a interpretat, patru Preludii și patru Fugi din Wohltemperiertes Klavier celebra lucrare a lui Joh. Seb. Bach, smulgând aplause furtunoase din partea unui public adânc mișcat și recunoscător de realizările magistrale ale eminentei pianiste.

Ceilalți debutanți, dna Silvia Secoșan-Humița a nuanțat cu multă îngrijire, voce agreabilă și clară „Mein glaubiges Herz" de Joh. Seb. Bach, cât și două cântece de Händel în tovărășia dnei Viola Stefanelli (pian) și dl I. Boroș. (la violoncel) care și-a arătat prinosul de admirație pentru Bach și printr'un punct solistic, interpretând în chip deosebit de muzical și corect, Suita în Sol major pentru violoncel.

Dl Ioan Suciu cu muzicalitate discretă și sobrietate de stil a cântat Sonata în Re major de Händel, secondat la pian de dl Ernest Földvári.

Concertul s'a încheiat cu un punct orchestrul Concerte Grosso op. 6, cântatatat cam „grosso modo" de nou înființata orchestra de cameră.

Dirijorul Tit Tarnavsky, un eminent muzician, însă puțin cunoscut la Timișoara a scos maximum de efect ce se poate scoate dintr'o asemenea orchestră improvizată. Un timp atât de scurt pentru pregătirea concertului nu ajunge mai ales în cazul unei orchestre de cameră în fugă înjghebată.

Nimic mai delicat ca un asemenea ansamblu orchestral unde e vorbă numai de subtilități, — o asemenea formațiune orchestrală până să ajungă la șlefuire desăvârșită are nevoie de răbdarea unei munci indelungate. Omogenitatea și desăvârșit vine dintr'o șlefuire de luni, chiar ani de zile, prin muncă executată, într'o disciplină însuflețită de un spirit superior și perseverent.

In condiiiunile date se cuvine să-i admirăm eforturile dirijorului Tarnavsky care s'a străduit mult de tot spre atingerea unui nivel de puritate sonoră, ideal realizat, — dar numai câteodată, din cauza timpului scurt ce i-a stat la dispoziție. In general s'a cântat corect și cu convingere. Acest început este frumos și promițător. Am sfătui ca conducerea tinerei formații orchestrale să fie ncredințată aceleași persoane, și nu schimbându-se mereu dirijorul, până ce își va fi câștigat o omogenitate perfectă. Numai în felul acesta ar putea progresa. Dl Tarnavsky, rămâne să ne demonstreze în viitor răbdarea unei munci serioase, fără de care orchestra nu poate progresa în omogenitatea absolut indispensabilă unei realizări temeinice.

*

Ședința a doua a Colegiului a fost închinată muzicei lui Iosif Haydn marele maestru al clasicismului Vienez „Tatăl simfoniei", care desăvârșind formele muzicale ale epocei clasice a pus bazele muzicei moderne.

Pianista dna Izolda Erdély, violonistul Iosif Brendeisz și celistul Ioan Russo, formând laolaltă un grup tineresc au interpretat cu avânt generos un Trio (în mi bemol major) de Iosif Haydn.

Dl Alexandru Klein s'a arătat ca un cântareț de merit, cântând două arii din oratorul Creiațiunea și Anotimpurile cu multă căldură, gust și distincție. Deasemeni și dna Tarnavsky, cântând cu o voce bogată și caldă mai ales în registrul de mijloc, emoție sinceră și rară delicatețã vocală, două arii din aceleaș oratorii, iar noul ansamblu coral „Corala Banatului" de sub conducerea dlui Mircea Heinic, a cantat cu mult zel și conștiinciozitate und fragment din oratorul Anotimpurile, contribuind cu partea lui de merit la reușita acestei audițiuni.

Ca încheiere; un Quartet de Haydn executat de Quartetul Suciu—Marcovici—Brandeiss—Boros, beneficiind de o clară expunere muzicală și tehnică.

Programele în general destul de unilateral alcătuite, deși în grabă pregătite. In felul acesta audițiunile acestea, nu cred ca vor putea îndeplini scopurile urmărite de Collegium Musicum și nu vor putea satisface până la urmă nici cerințele unui public tot mai exigent, și ar fi păcat, căci altfel nu vom putea scrie numai cuvinte de laudă și încurajare, după cum am dorit, în legătură cu aceasta prea frumoasă inițiativă al unui grup entusiast de muzicieni, cari își propun a se pune în serviciul propovăduirii frumosului artistic, și în orele lor libere și de recreație, prin asemenea ședinte muzicale mai intime.

Recitalul din compozițiile lui Max Eisikovits

da la Timișoara în cursul acestei luni a prilejuit, pentru publicul pricepător, o adevărată revelație.

La prima audiție se desprind deslușit caracterele bine definite ale originalității și personalității -sale: un constructivism viguros, ce se alimentează din sevă de origine est-europeană și orientală; o technică și un stil de armonizare nou, cutezător și variat, ce permite uneori utilizarea bitonalismului mai mult în scop coloristic; o dispoziție accentuată spre grotesc și umor și, mai ales în lieduri, o expresivitate lirică nouă, surprinzătoare.

Recitalul D-lui Eisikovits, bucurându-se de concursul unui mănunchi de artiști distinși timișoreni și al D-lui prof. C. Givulescu, care printr'o substanțială prezentare a încercat să apropie publicul de esența muzicii noui, se situiază incontestabil între cele mai prețioase manifestări muzicale din anii din urmă și însemnează un aport real adus vieții noastre culturale progresiste.

er.

Intelectualii și țăranii

de Al. Dan

Convorbirile cu țăranii, în privința luptei pe care plugărimea noastră o duce pentru învigerea greutăților și lipsurilor, prin cari trecem cu toții, ating aproape întotdeauna și chestiunea rezervei în care se țin mulți dintre intelectualii satelor, față de această luptă a țărănimii, dusă alături de muncitorimea de toate categoriile.

O mentalitate neconformă cu menirea pe care intelectualul o are — indiferent că activează la oraș sau la sat — o mentalitate devenită tradiție in decursul timpului, îl face pe acesta să creadă că îndeletnicirea legată de numele de intelectual îl poate separa de masse, de preocupările și năzuințele acestor masse. Unora li s'a părut, chiar, că e deajuns o diplomă și o haină deosebită ca să facă parte dintr'o altă lume, deosebită de a masselor largi populare, cu preocupări, năzuinți și chiar destin propriu. E ciudată această mentalitate, dacă ne gândim la gradul de întrepătrundere a funcțiunilor sociale, astăzi, fapt care cere ca societatea sa fie ca un lanț cu verigi bine legate între ele.

Nu putem presupune că un învățător, un agronom sau un preot au, prin însăși menirea lor de învățători, agronomi sau preotți, alte năzuințe sau destine decât cele ale masselor în mijlocul cărora și pentru ridicarea cărora trăesc. Așa, precum nu putem presupune că un pilot, în timpul sborului, poate ridica un zid între el și pasageri, în ce privește misiunea pe care o are de îndeplinit; la țintă nu pot ajunge decât toți, împreună cu pilotul, ori niciunul.

Intr'un sat sărac preotul este un om sărac, așa precum într'un sat în care domnește întunerecul neștiinței, învățătorul nu este decât un fel de om îmbrăcat în straie orășenești. Ceeace arată că o diplomă este ca o oală deșartă, dacă posesorul ei nu se strădueşte să o umple cu roadele muncii sale. Dar aceasta nu o poate face singur, decât alipindu-și puterea de muncă de aceea a grupului din care face parte, punându-și capacitățile în slujba masselor în mijlocul cărora trăește. Căci la ce ar folosi, cui ar folosi cunoștințele și educația specială a unui agronom, să zicem, dacă purtat de porniri egoiste, acesta trage în jurul său un cerc care-l desparte de masse!

Democrația reală, cucerită prin lupta de ani a masselor populare, a deschis acestor masse drumul spre propășirea generală și atingerea acestui țel nu îngădue niciun fel de pasivitate, niciun fel de teamă, niciun fel de tendință regresivă. Pe acest drum al propășirii poporului, intelectualii își au locul lor bine precizat, care nu poate fi decât alături de cei mulți și de interesele lor. Aceasta cu atât mai mult, cu cât regimul democratic al țării noastre sprijină din răsputeri, și fără niciun fel de rezervă, orice efort al tuturor oamenilor muncii, îndreptat spre învingerea greutăților ce stau în calea progresului general.

Problema reconstrucției orașelor

Una dintre problemele cele mai importante ale epocii noastre postbelice este aceea a reconstrucției orașelor distruse de război. Mii și mii de clădiri, bulevarde și străzi, cartiere întregi, muzee, biserici, opere de artă de neprețuită valoare, au fost prefăcute în moloz.

La noi, deși avem destul de mult mult de reconstruit și lucruri destul de însemnate, problema nu a fost desbătută pe larg, așa cu i-se cuvenia.

De aceea, ca un îndreptar, reproducem aci un articol foarte judicios al lui Raoul Dautry, fost minstrul al Reconstrucției în Franța. (Franța i-a acordat un departament special acestei probleme!), publicat în „Nouvelles Littéraires" și reprodus, în revista „Ecrits de France".

Iată cum prezintă problema d-l Dautry:

„Eu nu cred în reconstrucția prin indiferență. Reconstrucția unei țări cere credință și entuziasmul întregului popor..

Dând tuturor înțelegerea și dragostea pentru opera de îndeplinit, sentimentul grandoarei, și făcând o sforțare de a informa și convinge, aceasta ne-ar aduce un concurs prețios. Acest concurs eu îl aștept dela toți aceia, cari au ascultare din partea publicului și, îndeosebi, din partea ziariștilor.

Reconstrucția și mai ales urbanismul, împotiva căruia francezii au o prejudecată nejustificată, sunt puțin sau rău cunoscute. Dificultățile și speranțele lor, vor domina totuși epoca noastră. Ignoranța în această materie ar fi o greșală gravă.

In Anglia, orice chestiune care are atingere cu reconstrucția, este urmărită cu un interes pasionat. In URSS orice plan de reconstrucție, modest sau important, este cunoscut, comentat, discutat.

Eu cunosc dificultățile presei de astăzi și formatul redus al ziarelor noastre. Totuși este o necesitate absolută să dăm francezilor informațiunile pe cari le așteaptă. Astfel se va putea naște o mistică a reconstrucției, care va putea ușura drumul ziditorilor și să ajute acțiunea lor.

Multe proecte de reconstrucție au văzut lumina zilei. Nu pot fi toate bune, și nici să placă tuturor. Rolul departementului meu este acela de a impune disciplinele necesare, de a stimula și în acelaș timp de a frâna, în limitele rezonabile, imaginațiile creatoare.

Tot ceace este patrimoniu artistic al Franței, mărturie mișcătoare a trecutului ei, va fi păstrat cu gelozie.

Când, — și acesta-i cazul cel mai frecvent, — este de reconstruit numai o parte a orașului noi vom cere arhitecților traseuri noi, cari se vor înscrie armonios în ansamblul vechiu.

Dacă într'o zonă de reconstrucție subsistă edificii sau ansambluri, cari exprimă geniul unei epoci ele vor fi totdeauna respectate și, în măsura posibilului, puse în valoare. Chiar dacă pentru aceasta trebuie să se constimtă la oarecari sacrificii de comoditate.

Pentru fațade, străzi, grupele de case, cari pot prezenta un caracter arheologic sau istoric se vor căuta solutiuni cari conciliază păstrarea lor cu exigențele unei construcții sănătoase.

In sfârșit, am cerut delegaților noștri să facă cercetări asupra dărâmăturilor și să pună la o parte ceea ce are valoare de artă; eu m'am înțeles cu Bele-Artele și un funcționar calificat al acestei administrații a acceptat, să supravegheze această salvare. Insă să-mi fie permis să spun zeloșilor prea părtinitori ai trecutului, că nu-i adevărat că în trecut totul a fost demn de admirația lor. Alături de comorile de artă încomparabile, acolo există adesea și mediocritate.

Ni se oferă o șansă să construim locuințe, cari adăpostesc o viață mai dulce și mai umană. Ele vor fi construite în funcție de elemente esențiale: lumină, orizont de verdeață, și atâția alți factori naturali sau umani, altădată necunoscuți sau cunoscuți.

Cum n'ar cere ele, în astfel de condiții, soluții noi? Asemenea operă exclude pastișele și copiile, dar ea rămâne supusă regulelor de armonie, rațiune, bun gust.

Experiențele noi de urbanism și arhitectură vor fi stabilite progresiv în diferite regiuni. Rezultatele obținute studiate și confruntate, vor orienta acțiunea viitoare.

Aceste experiențe vor lua loc evident, pe pământurile unde războiul a avut loc mai mult și aceasta pentru rațiuni de conveniență materială, însă fără să fie nevoie să facem din aceasta o chestiune de principiu. Invățămintele ce vor decurge din aceste experiențe vor fi valabile pentru toți.

Eu nu cred că acest spirit de inovație trebuie să fie motiv de neliniște. El nu tinde să rupă cu trecutul, nici să se erijeze sistematic în forme expuse să fie respinse pe urmă de gust și experiență, ci să creeze o operă, care, egal cu construcțiile de altădată, să poarte amprenta unei mari epoci.

Franța a pierdut prea multe bogății pentrucă cei ce sunt însărcinați să reconstitue patrimoniul său să nu-și dea silința, în prima linie, să salveze ceea ce mai poate fi salvat. Aceasta este pentru noi mai mult decât o datorie, este o necesitate.

Reparațiile imobilor deteriorate au fost și devin esențialul sarcinii noastre. Tot ceea ce merită să fie conservat, a fortiori, este exclus orice proect de demolare, pe care grija de igienă sau necesitățile urbanismului nu le-ar impune.

O expoziție franco-anglo-americană și, dacă-i posibil, sovietică, consacrată locuinței, trebuie să se deschidă la Invalizi. Intenția mea este de a da tuturor studiilor, tuturor cercetărilor, cea mai largă difuziune posibilă. Eu am cerut arhitecților, urbaniștilor, să-mi arate planurile lor, să ia avizul primarilor, sinistraților, locuitorilor și oricărui interesat în proectele cu care ei sunt însărcinați să le schițeze. Eu sper să o dublez cu o expoziție de adevărate case, la Noisy-le-Sec, cari vor fi locuite și asupra cărora vizitatorii și ocupanții vor putea să-și dea părerea.

Ministerul Reconstrucției și Urbanismului primește totdeauna opiniile, toate sugestiile și criticile, ca întregiri. Pentrucă reconstrucția este făcută pentru lucrările publice, ea trebuie să fie opera comună a tuturor francezilor."

Corectări istorice

de Ion Stoia-Udrea

(Continuare dela pagina 1)

Mureșul, Tisa și Dunărea. Provincia aceasta este cheia Europei. Acesta i-a fost darul și blestemul ei de veacuri. E la întretăierea celor două mari drumuri, cari leagă Viena de Bagdad și Roma de Urali. Pe aceste două drumuri s'au curs veacuri dearândul bogățiile a două continente. Dar și armatele a două continente. Spre sfârșitul secolului al XVII-lea turcii știu că dacă mențin această provincie, au drumul deschis spre inima Europei. Dacă o pierd, nici în Balcani nu se vor putea menține. Incearcă deci să se consolideze aci și pentru consolidare au neapărat nevoie de o populație legată de pământ și în bună stare. Printr'o iradeie imperială loturile țărănești din Banat sunt investite cu dreptul de moștenire și vânzare-cumpărare. Prin aceasta posesiunile țărănești ale acestor raiale au fost puse aproape pe picior de egalitate cu acelea ale țăranilor liberi musulmani. Și în acelaș timp s'a constituit și o admirabilă momeală pentru populația din ținuturile vecine, care nu a întârziat să se refugieze în grupuri mari pe pământ turcesc, în Banat.

NOTE ŞI COMENTARII

Două lumi şi ... o prostie

Dacă dl. Pollak din Timişoara era un proletar, sau măcar un om sărac, când răzgâiata d-sale odraslă a venit la dânsul cu pretenţia de „a face artă", d-sa ca om cumsecade şi-ar fi descins cureaua dela pantaloni, sau ar fi pus mâna pe o scurtătură, — după predilecţie şi temperament, — ar fi aşezat-o frumos pe dşoara pe genunchi şi i-ar fi croit câteva lovituri bune în partea unde rumânul spune că trebuie bătut copilul, ca să-i sară mintea la locul care se cuvine, adecă la cap. Cum însă dl. Pollak nu e nici proletar şi nici om sărac, ci un fabricant care are ceva mai mulţi bani decât îi trebue unui burghez ca să-şi poată păstra bunul simţ, răzgâiata dşoară Agy Polly a fost lăsată de capul ei, să se facă de râs şi pe ea şi arta cinematografică. Spre mulţumirea lui tat-s'o şi dezolarea noastră.

Primejdia ce-i păştea pe cinefilii noştri ne-a fost semnalată încă din Decemvrie de revista budapestană „Fényszóró", care într'un articol foarte judicios arăta prostia ce se pregătea de dragul dşoarei Agy Polly, sau mai bine zis a banilor d-lui Pollak, în studiourile de cinema maghiare. Cu regret constatăm acum, după vizionarea filmului, că confratele budapestan a fost totuşi prea binevoitor: filmul e ceva şi mai prost de cum ne spunea dsa.

„Două lumi şi o dragoste" e un film maghiar, din acelea de duzină, cu cari ne-a obişnuit îndeajuns producţia maghiară din ultimul timp, cu veşnicul subiect al unei dragoste între un conte şi o fată saracă, sau un băiat sărac şi o contesă, cu o serie de platitudini zise „sociale", şi cu un happy-end, care niciodată nu rezolvă nimic din „conflictul social", care ar vrea să pară că constituie miezul piesei. Sunt lucruri de o revoltătoare banalitate, servite uneori, ca şi de data aceasta de exemplu, într'o montare costisitoare şi chiar frumoasă, pentru posibilităţile studiourilor maghiare.

Verziunea românească, turnată în aceleaşi decoruri, cu aceeaş regie şi acelaş balet şi figuraţie, ne-a adus un joc destul de frumos, chiar remarcabil, al actorilor Lulu Savu, Piu Mironescu, Ion Lucian şi Al. Giovanni, — afirmaţie ce cu regret nu o putem face şi despre dl. Puiu Maximilian — şi cari au dovedit aci frumoase aptitudini pentru film. In schimb dşoara Agy Polly, care joacă fără să ştie juca, dansează fără să ştie dansa şi cântă fără să ştie cânta, a stricat toată unitatea ansamblului.

Mai mult nici nu avem ce spune despre film. Avem însă de făcut două remarce în afară de film. Intâi că nu pricepem cum de un ziar de seriozitatea „României Libere" poate publica o recensie despre acest film, ca aceea pe care a publicat-o, chiar dacă este o reclamă plătită! — şi în al doilea rând am vrea să ni-se dea o explicaţie, de cât de cât acceptabilă, din partea Direcţiunei Cinematografelor Comunale, că de ce a fost programat filmul „Două lumi şi-o dragoste", care e un film de mâna a zecea, în sala bogată a „Capitolului", iar filmul „Aşa s'a călit oţelul", o minunată realizare de artă adevărată, a studiourilor sovietice a fost isgonit în sala mică a „Thaliei".

iosif murgă.

Ion Th. Ilea

I-am văzut numele, pierdut undeva, pe pagina 2-a a unui ziar de dimineaţă. Un nume care nu mai spune nimic de mulţi ani, din ziua în care Ilea poetul şi-a tras la sorţi destinul, îmbrăcând cămaşa trădării.

L-am cunoscut pe vremuri, în anii când prin versurile bolovănoase şi aspre ca viaţa pe care o cânta, Ilea reuşise să devină poetul răsfăţat al proletariatului ardelean.

. . . .

peste cruci, peste morminte,
înainte!

scria pe-atunci, despicând îndrăzneţ cu versurile sale drum de nădejdi muncitorimii asuprite şi batjocorite.

Ne-a fost tovarăş de drum. Generaţiile de studenţi progresişti clujeni, de după 1930 admirau pe acest frondeur, care scuipa cu scârbă pe rânduelile vremii şi sfida, ca noi toţi, regimurile pseudo-democratice şi ticăloşia asupritorilor.

După asta, brusc a cotit la dreapta. Când l-am întrebat, n'a ştiut să-mi spună dece, şi cred că nici mai târziu n'a ştiut. Ori a crezut poate că tamtamul legionar îl va scoate mai repede la suprafaţă şi-l va unge cu o celebritate răsunătoare, deşi goală? S'a înşelat! N'a făcut decât să-şi pecetluiască ratarea.

Acum semnează versuri sălcii ca cenuşa regretelor, urmărind himera unei reabilitări.

Oare o va obţine?!

i. a. m.

Disolvarea unităţilor polone din Vest

Lupta poporului polonez şi al guvernului său democratic pentru refacerea ţării, ruinată şi jefuită, este mult îngreunată de acţiunea cercurilor reacţionare din ţară şi din emigraţie, nemulţumite de cotitura istorică pe care afăcut-o poporul polon, eliberat şi din nou stăpân asupra destinelor sale.

In fruntea acestor nemulţumiţi, care amenintă securitatea Poloniei renăscută ca stat independent, se găsesc cunoscuţii duşmani ai apropierii sovieto-polone, Arcisevski, Sosnovki, Kwapinki şi generalul Anders. Cel din urmă folosindu-se de faptul că avea comanda unităţilor polone de sub drapel britanic, mânuind fondurile importante ce i se puneau la dispoziţie, a reuşit prin agenţii săi să întreţină în Polonia o adevărată reţea de sabotori ai operei de refacere a ţării.

Armata polonă de sub comanda britanică s'a format în cursul războiului, din elementele cari au fugit din Polonia, după prăbuşirea statului în Septembrie 1939. Ofiţerii şi ostaşii poloni au fost aduşi în Anglia, reechipaţi şi înarmaţi, pentru a fi întrebuinţaţi pe diferite teatre de luptă.

Ofiţerii superiori se recrutau din adepţii lui Pilsudski, Rydz-Smigly şi colonelul Beck, reprezentanţii cei mai autentici ai imperialismului polon, cari visau despre o Polonie mare, dela Marea Neagră şi până la Volga. De aici provine duşmănia acestor ofiţeri reacţionari în concepţie şi în fapte împotriva Uniunii Sovietice.

Armata polonă a luptat pe fronturile din Africa de Nord, Italia, iar după încetarea ostilităţilor din Germania, i-au fost afiliate după o verificare mult mai mult decât sumară şi acele unităţi polone, care au fost recrutate de hitlerişti şi au servit interesele duşmanilor Poloniei.

Comandamentul suprem al acestor armate instalată la Bologna şi condusă de generalul Anders, număra 107 mii de oameni şi a desfăşurat o propagandă periculoasă pacificării lumii. Ostaşii poloni conduşi de ofiţeri, cari visau cu nostalgie vechea Polonie nobiliară a latifundiarilor, în care poporul trăia într'o mizerie groaznică, în Italia prin comportarea lor au reuşit să devină foarte nepopulari.

Unităţile polone erau preocupate în primul plan cu otrăvirea relaţiilor destul de încordate între Iugoslavia şi Italia, ivite în jurul trasării noui frontiere între cele două ţări.

Armata lui Anders în cursul iernii se deplasa spre frontiera iugoslavă, iar prin propaganda sa duşmănoasă întreţinută împotriva Iugoslaviei, prin recrutarea elementelor ostile tinerei republici populare, a încercat să tulbure securitatea acestui stat. Iugoslavia a avertizat Consiliul de Securitate despre pericolul cel reprezintă prezenţa trupelor polone în apropierea frontierelor sale.

Tratativele ce au avut loc pentru soluţionarea acestei probleme s'au încheiat cu un rezultat pozitiv. D-l Ernest Bevin, ministrul de externe al Marei Britanii a anunţat în Camera Comunelor, că pe baza asigurărilor primite dela guvernul provizoriu polon, unităţile poloneze de sub comanda britanică, care se găsesc în Italia, Germania şi Marea Britanie, vor fi disolvate. D-l Bevin a mai accentuat, că după convingerea sa, ostaşii poloni „trebue să se înapoieze spre a aduce contribuţia lor la refacerea ţării lor proprii".

Astfel o chestiune de care cercurile reacţionare mondiale au legat mari speranţe în eforturile lor de a turbura pacea, se risipeşte ca şi alte iluzii deşarte de care se agaţă cu încăpăţânare strigoii unei lumi apuse pentru vecie.

Rezolvarea „chestiunei trupelor polone" confirmă din nou în mod strălucit teza d-lui V. M. Molotov, că „lumea nu numai că se învârteşte, dar nu degeaba se învârteşte" şi de care se vor sfărâma cospiraţiile tuturor aţâţătorilor şi propagatorilor de noi conflicte mondiale, iar generalul Anders în timpul şederii sale în Italia probabil, că a învăţat ce înseamnă cuvântul: Fiasco.

e. petrariu

REVISTA PERIODICELOR

„Ecrits de France"

Sub acest titlu a început să apară la Bucureşti o frumoasă publicaţie franceză, cuprinzând o sinteză a scrisului francez de azi. Publicaţia aduce un real folos cetitorilor din România, cari datorită împrejurărilor de azi cu greu, sau chiar deloc, ar putea ajunge la scrierile contimporane din Franţa.

In primul număr găsim literatură, studii, articole, şi cronici, privind toate domeniile artei şi ştiinţei, semnate de Paul Valery, Paul Claudel, J. P. Sartre, Paul Eluard, Jean Cocteau, Iulien Benda, Andre Gide, Georges Braque, Rene Huyghe, Raoul Dautry, L. De Broglie, Jean Rostand, Marcel Boll, Francis de Miomandre, etc.

„La Litterature Internationale"

Admirabila revistă sovietică în limba franceză, aduce în numărul său pe Decemvrie 1945, cu care încheie al XV-lea an de apariţie, sub semnătura lui Timofeiev o succintă prezentare a operei lui Serghei Esenin. Literatură şi articole semnează Const. Fedin, L. Korobov, A. Derman, A. Dimcici, M. Alpatrov, etc.

Veac Nou

în ultimul său număr aduce un foarte interesant articol al d-lui Ion Călugăru, sub titlul „Statul poporului", din care desprindem:

„In ultimele două decenii, din ce în ce mai largi pături de intelectuali s'au preocupat de problema statului, în viaţa modernă a popoarelor. S'au preocupat de conţinutul noţiunii de stat, de rostul statului, de perspectivele lui de viitor. Teoreticienii s'au înmulţit: presa a desbătut pe larg problema, mai cu seamă în pragul celui deal doilea război mondial. In toate ţările Europei se scoteau reviste documentate — îmbibate cu statistici şi analize teoretice debitate de profesori universitari sau publicişti de renume — şi se încerca a se face dovada că e nevoie de transformarea statului.

Preocupări care nu erau cu totul desinteresate, cum ar părea la prima vedere căci toate discuţiile erau stârnite, în deosebi, de intelectualii fascişti cari, în chipul acesta, găsiseră încă o temă pentru a-şi spori propaganda antidemocratică. Fascismul în ascensiune încerca să dea impresia că este creiatorul unui stat de tip nou. Până să-şi dea seama popoarele că statul acesta nou, corporatist totalitar, e doar o întărire a puterii poliţieneşti, o accentuare fără pereche în istorie a teoriei, a violenţei, dusă până la măcel, fascismul s'a instaurat şi a avut timp să-şi întărească poziţiile. Fascismul care fusese creaţia cercurilor capitalului monopolist ca detaşament de avantgardă (şi gardă propriu zisă a imperialismului) încerca să treacă drept inovator, drept forţa esenţială a popoarelor în lupta lor pentru existenţă, când de fapt camufla pe adevăraţii stăpânitori ai statului, distrăgea atenţia dela planurile de jaf şi de nimicire a popoarelor, de stoarcere a propriului lor popor".

Articolul

d-lui Eugen Ionescu apărut în Viaţa Românească a ţinut încordată presa timp de aproape două săptămâni.

Se vede că cei zece ani, pe cari îi are mai mult, nu l-au putut cuminţi îndeajuns pe copilul teribil, care nu-şi putea găsi locul în literile româneşti, în anii de dinaintea celui de-al doilea război mondial.

Nu putem totuş, trece fără să remarcăm unele pasagii ca acestea:

„Din pricina naţionalismului — care e, de fapt, un fel de refulare şi de impotenţă — cultura românească nu a putut pătrunde în lumea valorilor universale şi a rămas o bolnavă cultură locală. Problema „specificului etnic", pentru care s'a vărsat atâta cerneală timp de atâtea zeci de ani, a fost pentru România, o nenorocire tot aşa de mare ca un cutremur de pământ permanent, ca alianţa militară cu Germania: a paralizat orice avânt, a împiedicat orice deschidere, orice ieşire, orice detaşare, orice libertate, orice viaţă a spiritului".

„Tineretul românesc, învăţat de profesori, înguşti sau răi, a fost ros până la măduvă de boala necruţătoare a naţionalismului românesc care ajunsese, pe plan cultural, să fie o organizare a refuzului şi a dispreţului faţă de cele mai nobile înoiri, — era, în realitate, un reflux burghez de apărare împotriva tuturor ideilor sociale înaintate, generoase, ce veniau ori puteau veni din străinătate".

In acelaş

număr din Viaţa Românească, d. Cicerone Theodorescu publică poemul Calea Griviţei, din care se desprinde dramatică şi însângerată ziua de 16 Februarie 1933:

Cu toţi, erau gata
Ca unul,
— — — De grevă:
Pe coastele-pirostrii, fără sevă,
Mai neagră inima decât ceaunul
Fierbea, în flacăra ei, ca ntro'o rană.
V-aduceţi aminte . . .
Cereau ceferiştii dreptate şi hrană.
Le luase şi blidul de linte!
Dreptatea orbise!
Cereau, ca şi tata,
Măcar un bob de lumină ferbinte.
Dar în Feruarie-a lui 'treizeci şi trei
Cei mari au crezut că li se cuvine
Să mute — Abatorul la Ateliere
Pre Griviţa, sus, unde curge ţiţei . . .

Poem de largă respiraţie, care ne aminteşte întru câtva de „Septembrie" a lui Geo Milev, acesta merită o analiză mai amănunţită, lucru pe care-l vom face într'un număr viitor.

Primirea

pe care i-o fac marile reviste din Capitală poetului Petru Vintilă, după plecarea temporară a sa dintre noi, ne umple, o mărturisim, de legitimă mândrie. Poate că e şi un pic de patriotism local în acest sentiment al nostru, dar, repetăm, el este legitim, căci dacă Petru Vintilă, până în momentul în care a plecat din Timişoara, a reuşit să creeze o poezie durabilă, asta se datoreşte puţin — dacă nu întru totul — atmosferei progresiste pe care a întâlnit-o în mijlocul celor cari compun cercul „Vrerea".

Ii dorim, ca atunci când se va reintoarce între noi să fie un Petru Vintilă definitiv consacrat.

„Orizont"

continuă publicarea fragmentară a studiului d-lui Aurel Baranga, intitulat „Despre poezie". Studiu care promite a fi deosebit de judicios, dar din care nu ne alegem cu nimic, prezentat aşa cum ni-l prezintă revista Orizont, câte o bucăţică pe lună.

„VICTORIA", Timişoara.